На прастор, на шырокі разлог
Выходзі, мой народ, грамадою...
Якуб КОЛАС

№ 77 (4637)
8 кастрычніка 2021 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах
Выдавец:УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

Народная Воля

СКАЗАНА

Джулі ФІШЭР, амбасадарка ЗША: «Рэжым Беларусі баіцца тых, хто вядзе хроніку яго парушэнняў»

***Джулі Фішэр**, прызначаная амбасадаркай ЗША ў Беларусі, пракаментавала закрыццё беларускімі ўладамі апошняй зарэгістраванай праваабарончай арганізацыі.*

«На фоне іх (улад) парушэнняў і жорсткага кантролю над прававой сістэмай гэта паказвае, што яны адчуваюць рэальную пагрозу ад тых, хто вядзе хроніку іх нападак на грамадзян Беларусі», – напісала Фішэр у «Твітэры».

Яна таксама нагадала, што з ліпеня ўлады закрылі амаль 275 недзяржаўных арганізацый.

У аўторак 5 кастрычніка Вярхоўны суд закрыў аб'яднанне «Прававая ініцыятыва» – апошнюю зарэгістраваную праваабарончую арганізацыю.

«Прававая ініцыятыва» – некамерцыйная недзяржаўная арганізацыя, якая займаецца абаронай правоў чалавека. Створана ў 1996 годзе. 16 ліпеня па месцы рэгістрацыі старшыні аб'яднання Вікторыі Фёдаравай адбыўся ператрус у рамках крымінальнай справы аб масавых беспарадках. Сама кіраўніца ад сёлетняга сакавіка вымушана знаходзіцца за межамі Беларусі.

О ЧЕМ ГОВОРЯТ...

Что там, на заводах и фабриках?

Некоторые активисты объявили о начале предзабастовочного состояния на белорусских предприятиях. Они требуют восстановления конституционных прав граждан, освобождения политзаключенных и начала переговоров между властью и демократическими силами.
Говорят так: в случае невыполнения требований в Беларуси начнется общенациональная забастовка. Они призывают людей в те дни не выходить на работу, а оставаться дома. Под любым предлогом.
«Народная Воля» попыталась выяснить, действительно ли на заводах и фабриках настолько сильны протестные настроения, что люди готовы откликнуться на призывы поддержать забастовку? Вот лишь некоторые мнения тех, кто почти каждый день держит связь с рабочими разных предприятий.

«Всё не так, как кажется из-за границы»

***Геннадий ФЕДЫНИЧ**, профсоюзный лидер, экс-глава профсоюза РЭП:*

– На предприятиях далеко не такая ситуация, как кажется многим из-за границы. Пока будет выплачиваться зарплата, никаких предзабастовочных состояний не будет. Всё будет зависеть от состояния экономики на отдельно взятом предприятии.

На крупных предприятиях, например, на том же БЕЛАЗе, есть проблема с запчастями – из-за введенных санкций. С опаской ждут декабря, когда вступят в действие американские санкции. Переориентироваться на другие рынки сбыта – это всё же непросто. Но по официальной информации санкции – это не проблема для производства. Ну, посмотрим, как дальше будет…

По информации от членов нашего профсоюза, зарплату не увеличивают, но выплачивают регулярно. И если раньше на некоторых предприятиях была сокращенная неделя, то сейчас, наоборот, предлагают остаться после работы на несколько часов и даже выйти в субботу – есть хороший российский заказ.

В принципе, немного напряженная ситуация из-за того, что цены растут, а зарплата стоит.

Что касается закредитованности, то это не новость. Государство потом списывает эти кредиты, это же не частные предприятия.

На мой взгляд, ярких протестных настроений сегодня у людей нет. Загнаны в угол, запуганы. Внутренний протест остался. Но забастовка не делается по чьей-то команде или заказу. А сейчас законным образом забастовку провести в Беларуси невозможно. Откровенно говорю: я не вижу предпосылок для того, чтобы завтра или послезавтра люди организовались в какую-нибудь стачку.

«Не хватает рабочих рук!»

***Жанна ТАРАСЕВИЧ**, сопредседатель правления, директор Бизнес-союза предпринимателей и нанимателей имени профессора М.С.Кунявского:*

– Мы регулярно делаем аналитику не только по конкретным предприятиям, но и по экономическому положению в целом. Закредитованность предприятий, конечно, высокая, но сказать, что везде предзабастовочное состояние, – нет такого.

Как выплачивают зарплату предприятия, если они в долгах как в шелках? Берут краткосрочные новые кредиты под продукцию, которую выпускают, под дополнительные обязательства. Один кредит взял – другой отдал. В сельском хозяйстве обычно авансом платят переработчики продукции – сахарные заводы, молочные и хлебокомбинаты.

А какая разница рабочему, должно предприятие или не должно деньги в бюджет, если он исправно получает обещанную зарплату? Поэтому все работают. Для людей главное – условия труда и заработная плата. И по большому счету в этом плане больших нареканий нет.

Я могу еще судить конкретно по таким предприятиям, как «Молодечномебель», «Пинскдрев», – там все работают, получают зарплату, особых вопросов нет. Так о каком предзабастовочном состоянии можно говорить?

Есть вопросы найма персонала – не хватает рабочих на предприятиях! Потому что многие с двумя-тремя высшими образованиями и в рабочие профессии не сильно хотят идти. Вот и не хватает рабочих рук.

По данным нашего союза, однозначно могу сказать: никакого предзабастовочного состояния нет и в помине!

«Даже нечего обсуждать!»

***Александр ЯРОШУК**, председатель Белорусского конгресса демократических профсоюзов:*

– Слишком далеко всё это уже зашло. Политики, которые уехали из Беларуси, не должны делать ничего, что могло бы нанести вред тем, кто остался жить в Беларуси, кто не смог или не захотел уезжать.

Не надо нагло хайповать на теме рабочих и забастовок.

Если говорить о положении дел на предприятиях, то я могу судить лишь по имеющейся информации от членов нашего профсоюза. Есть, конечно, радикально настроенные люди внутри страны. Может, кто-то из них и откликнется на эти призывы из-за рубежа. И в лучшем случае останутся без работы.

Мы мониторим ситуацию на том же «Беларуськалии» – не слышно голосов ни про какие забастовки! Если в октябре минувшего года, когда всё еще было в динамике, ничего не получилось, то что говорить сейчас, когда прокатилась волна репрессий? Нет никакой готовности к забастовке. Даже нечего обсуждать!

«Недовольство есть, но оно было всегда»

***Александр БУХВОСТОВ**, председатель Свободного профсоюза металлистов:*

– За каждым кличем о забастовке следует волна репрессий на заводах, начинают выяснять, кто собирается бастовать и по какому поводу. Нельзя сказать, что ситуация на заводах распрекрасная, дела сложные: где-то санкции, где-то средств не хватает, закредитованность большая. Но при этом у нас нет данных о том, чтобы были серьезные волнения среди рабочих. А мы всё время на связи с предприятиями. Недовольство есть, но оно всегда было.

Волна репрессий, которая недавно прокатилась по стране, охладила пыл и напугала людей. Люди боятся участия во встречах, каких-то разговорах, потому что никто не хочет попадать под удар. Поэтому все эти разговоры о забастовках – это попытка выдать желаемое за действительное.

Складские запасы увеличиваются, но при этом у нас есть рынки для сбыта. Если верить данным официальной статистики, то у нас растет ВВП, и даже наблюдается какая-то стабильность.

Мы, например, интересовались у Минпрома, зачем увольняют людей, которые имеют опыт работы, будет же дефицит кадров и потеря качества труда. Волна увольнений коснулась и членов нашего профсоюза – инженерно-технических работников. Конечно, мы выразили свою озабоченность. Но в ответ услышали, что всё нормально, даже привели нам примеры некоторых экономических успехов.

Забастовка – это хорошо организованный процесс. А стихийный взрыв может произойти, только если перестанут платить зарплату или она резко упадет. Люди уже привыкли, что зарплата не очень высокая, но регулярная, концы с концами сводить можно. А если найти вторую работу – жить можно, а многие идут на третью работу.

На предприятиях машиностроительного комплекса, где работают наши люди, я не сказал бы, что есть какие-то предпосылки для забастовок. Заводы работают. Люди не откликаются на политические призывы.

Официальные профсоюзы тоже стали активнее реагировать на то, что происходит на предприятиях. В низовом звене профсоюзов есть люди, которые выражают интересы работников, – председатели цеховых комитетов знают, почему возмущаются люди, и всё передают наверх. В результате информация всё равно доходит до руководства федерации. И действительно – даже по отчетам видно, что ФПБ в последнее время стала больше обращать внимание на вопросы зарплаты, условий труда и даже прав работников. Это раньше деятельность ФПБ сводилась к отчетам о спортивной работе, а минувший год заставил всех переформатироваться.

Ложиться на амбразуру и выходить на забастовку сегодня – это должно быть или стрессовое состояние, или ради серьезной идеи, которую ты защищаешь и за которую готов отдать жизнь. Сейчас в Беларуси совсем не та ситуация.

ОФИЦИАЛЬНО:

Сергей ГУНЬКО, первый заместитель министра промышленности:

«Вот пусть они там в Европе и бастуют»

– Никаких забастовок на белорусских предприятиях нет, это только у уехавших есть желание забастовку устроить. Вот пусть они там в Европе и бастуют.

Даша ПАВЛОВСКАЯ.

Ліквідацыя недзяржаўных арганізацый

*У красавіку міністр замежных спраў Беларусі **Уладзімір Макей** заявіў, што ў адказ на заходнія санкцыі ў Беларусі можа быць знішчана грамадзянская супольнасць.*

«Любое далейшае ўзмацненне жорсткасці санкцый прывядзе да таго, што грамадзянская супольнасць, пра якую яны клапоцяцца, перастане існаваць. І гэта будзе, я лічу, абсалютна абгрунтавана ў дадзенай сітуацыі», – сказаў Макей.

*22 ліпеня **Аляксандр Лукашэнка** заявіў пра зачыстку недзяржаўных арганізацый.*

«Так і ўрад, і МЗС пабеглі за «дэмакратыяй» і паствараліў нас (хай Макей ізноў не прыме на свой рахунак, гэта і да яго яшчэ было, яму гэта ў спадчыну дасталася, трэба цяпер разграбаць), і мы атрымалі пад 2 тысячы на невялікую краіну НДА, НКА, бандытаў і замежных агентаў. Ну і што, дэмакратыю атрымалі?»

«Ідзе зачыстка. Вы думаеце, гэта проста? Там ужо тысячы людзей працуюць, нашых людзей, і ў асноўным з павернутымі, прамытымі за чужыя грошы мазгамі», – сказаў Лукашэнка.

30 ліпеня Лукашэнка заявіў, што *«пад выглядам дабрачыннасці некамерцыйныя арганізацыі адпрацоўваюць чужую палітычную замову»*. Ён сказаў, што розных недзяржаўных фондаў, прыватных устаноў, праваабарончых арганізацый у Беларусі было паўтары тысячы.

«У выніку праведзеных мерапрыемстваў выдзелена 185 дэструктыўных структур, якія нясуць патэнцыйную пагрозу нацыянальнай бяспецы, у тым ліку прадстаўніцтва замежнай некамерцыйнай арганізацыі, 71 рэспубліканскае і мясцовае грамадскае аб'яднанне, 113 устаноў», – сказаў Лукашэнка на нарадзе з чыноўнікамі.

З сярэдзіны ліпеня адбываецца масавая ліквідацыя недзяржаўных арганізацый па ўсёй краіне. Пад пагрозай існаванне дзясяткаў асветніцкіх, праваабарончых, дабрачынных, спажывецкіх, даследчых і іншых арганізацый. Прадстаўнікоў устаноў затрымліваюць, праводзяць у іх дома і ў офісах ператрусы, арыштоўваюць рахункі.

У Беларусі прайшла хваля затрыманняў людзей за каментарыі пра гібель айцішніка Андрэя Зельцэра і супрацоўніка КДБ Дзмітрыя Федасюка. Падазронымі па крымінальнай справе з'яўляюцца амаль 200 чалавек, заявіў міністр унутраных спраў Іван Кубракоў.

Учора кошт газу ў Еўропе абваліўся ніжэй за 1000 долараў за тысячу кубаметраў. Такія звесткі дала лонданская біржа ICE.

ІХ ДЭМАКРАТЫЯ

Супраць канцлера Аўстрыі Курца распачата расследаванне па абвінавачванні ў хабарніцтве і службовых злачынствах

Як стала вядома, супраць канцлера Аўстрыі **Себасцьяна Курца** распачата расследаванне па абвінавачванні ў хабарніцтве і службовых злачынствах. Пракуратура краіны падазрае, што кіраўнік урада і яшчэ некалькі яго набліжаных за дзяржаўныя грошы падкупілі рэдакцыю аднаго з аўстрыйскіх таблоідаў, каб забяспечыць асвятленне сваёй палітычнай дзейнасці ў выгадным святле, піша *Бі-Бі-Сі*.

У офісе Курца, у штабе яго Аўстрыйскай народнай партыі (OeVP) у Вене, а таксама ў Міністэрстве фінансаў прайшлі вобыскі.

У заяве пракуратуры не называецца выданне, у якім размяшчаліся апытанні грамадскай думкі, але аўстрыйская прэса сцвярджае, што гаворка ідзе пра таблоід Osterreich. Кіраўніцтва холдынга, да якога належыць гэтая газета, заявіла, што не брала дзяржаўныя сродкі за рэкламу ў абмен на арганізацыю выгаднага для Курца апытання.

Сам Курц таксама кажа, што ні ў чым не вінаваты. *«Я пераканаш, што і гэтыя абвінавачванні акажуцца ілжывымі»*, – сказана ў заяве канцлера. Кіраўнік урада настойвае, што тэкставыя паведамленні, якія пракуроры выкарыстоўваюць у якасці доказаў яго віны, былі выдраны з кантэксту.

Прадстаўнікі Аўстрыйскай народнай партыі лічаць, што пракуратура ставіцца да гэтай палітычнай сілы з прадузятасцю. Адзін з дэпутатаў OeVP заявіў, што расследаванне ініцыявалі «левыя ячэйкі» ў офісе пракурора.

Прэзідэнт Аўстрыі **Аляксандр Ван дэр Белен** назваў скандал сур'ёзнай падзеяй. Ён таксама заклікаў палітыкаў паважаць незалежнасць суда і пракуратуры і ўстрымацца ад абвінавачванняў іх у палітычнай прадузятасці.

Калектыў УП «Народная Воля» выказвае глыбокія спачуванні Маі Тодараўне Кляшторнай з нагоды заўчаснай смерці яе дачкі Тамары.

ИЗ ПЕРВЫХ УСТ

Андрей КЛИМОВ:

«Очень легко потерять суверенитет, когда страна ослаблена...»

Экс-депутат Верховного Совета Беларуси, который в 2005 году пытался совершить революцию, рассказал «Народной Воле» о своем видении ситуации в стране и о том, почему его больше не приглашают на «Круглый стол демократических сил» Юрия Воскресенского.

Андрей Климов был когда-то известным бизнесменом и депутатом Верховного Совета 13-го созыва. После победы «оранжевой революции» в Украине он объявил, что белорусская революция состоится 25 марта 2005 года.

Власти разогнали организованную им 25 марта акцию протеста на Октябрьской площади в Минске, а позже Климов был осужден на 1 год и 6 месяцев. Выйдя на свободу, Андрей отошел от политики, но свое мнение по поводу происходящего имеет...

– «Круглые столы» Воскресенского я посетил всего два раза, – признается политик. – Первый раз меня заинтересовала дискуссия по поводу годовщины провозглашения 25 марта 1918 года независимости БНР. Я тогда поругался с провластными идеологами, заявив, что если бы не было этой даты, то не было бы и БССР.

Второй раз побывал на встрече с представителями российского посольства по поводу союза Беларуси и России. И я им тогда напомнил, что этот союз был оформлен не в 1999 году, а Верховным Советом в 1996 году.

По этому договору мы имеем равные права, и именно по этой причине присоединение Крыма к России нелегитимно. Крым должен либо присоединиться к союзу Беларуси и России, либо Россия должна выйти из Союзного государства.

Еще я сказал о «равных» условиях в Союзном государстве. Например, когда россияне приезжают в Беларусь, им здесь регистрироваться не надо, а вот от белорусов в Москве требуют регистрацию при трудоустройстве. Какое же здесь равенство?

Российских представителей тогда моя позиция взбесила, а меня после этого на «столы» к Воскресенскому перестали приглашать.

– Кстати, раньше вы говорили, что знакомы с Владимиром Путиным...

– У меня были хорошие отношения с моим российским тезкой Андреем Климовым из Совета Федерации, который к тому же приходится мне по линии мамы дальним родственником. Но после крымских событий я ему высказал свою позицию, и дружба прекратилась.

А с Владимиром Путиным я действительно знаком, но это никоим образом не влияло на какие-то мои убеждения.

– Если вернуться к «круглым столам» Юрия Воскресенского. Многие считают, что это фейковые мероприятия, потому что сегодня нет никакого диалога между представителями власти и настоящей оппозиции. Вы с этим согласны?

– Перво-наперво хочу сказать, что если бы я был на месте Юрия Воскресенского, то не пошел бы на такой риск – организовывать подобные мероприятия. Он же подставляется, ходит по лезвию бритвы.

С одной стороны, Воскресенский – это как бы конструктивная оппозиция. С другой стороны, он подставляется перед реальной оппозицией, которая считает Юрия продажным человеком.

Но я знал о Воскресенском еще с тех времен, когда сам сидел за решеткой. В свое время в бизнес-кругах Юрий предлагал подписать письмо в мою поддержку, но в последний момент многие отказались это сделать. Я их не осуждаю, но сама инициатива Воскресенского заслуживает уважения.

А сейчас я с ним познакомился совершенно случайно. Познакомился и понял, что должен ему помочь по той простой причине, что Юрий может принести определенную пользу для Беларуси.

– Хотелось бы услышать более подробно о пользе Воскресенского для страны...

– Дело в том, что раскручивание колеса репрессий – самоубийственно для режима. Во-первых, идет дискредитация в международном плане, а это ослабляет наши позиции в отношениях с Россией. Очень легко потерять суверенитет, когда страна ослаблена в политическом и экономическом плане.

Репрессии в Беларуси были в прошлом году, продолжаются в этом, но это дело надо как-то исправлять. И в этом нам никто не поможет – ни США, ни Запад, ни Россия.

Да, Юрий Воскресенский создал диалоговую площадку не без помощи властей, но тем не менее цели благие: достижение консенсуса внутри страны и – главное – освобождение людей из тюрем.

И вообще, власти должны понять, что количество политзаключенных не решает проблемы в стране. Люди, которые прошли через тюрьмы и вышли на свободу, становятся озлобленными. Но ведь Юрий Воскресенский предлагает выпускать политзаключенных по амнистии, а это уже совсем другая история. Это шаг навстречу с обеих сторон.

Мы только в начале пути, но мне кажется, что этот процесс очень поможет в оздоровлении общества в психологическом плане. Так что, на мой взгляд, Юрий Воскресенский делает неплохое дело. Он, считаю, способствует эволюционному развитию страны, переходу от авторитаризма к истинной демократии.

– В прошлом месяце из «списка Воскресенского» были помилованы только 13 человек, хотя предлагалось освободить 100 политзаключенных. Какая-то замедленная «эволюция» происходит...

– Знаете, почему так? Потому что не все «политические» хотят подписывать прошения о помиловании. Юрий обращался к Марии Колесниковой – та его послала... Обращался к Леониду Судаленко – тот его аналогично отфутболил.

– Возможно, людям не в чем каяться, если они невиновны...

– А что человек может сделать полезное для Беларуси, сидя в тюрьме? Кроме всего прочего, существует дипломатический переговорный процесс. Я в свое время тоже был предметом торга и вышел на свободу после помилования.

Знаю, что такие вопросы решаются на высоком уровне между представителями Евросоюза и белорусского МИДа.

Юрий Воскресенский говорил, что он подавал списки на освобождение на 500 человек. А сейчас, возможно, список значительно увеличился.

– Кое-кто говорит, что убеждения «экс-революционера» Андрея Климова в последние годы значительно трансформировались и теперь вы выступаете уже на другой стороне. Это правда?

– А у меня и сейчас революционная позиция. Я считаю, что наше государство существенно ослабло после событий прошлого года. Искать виновных – пустое дело. Этим мы ничего не решим. Поэтому в вопросах отстаивания суверенитета страны нужно находить общие подходы с властью. Надо садиться за стол переговоров и прийти к консенсусу. Нам не нужна гражданская война, а противостояние в обществе только усиливается.

Я желаю родной Беларуси только добра и процветания. А если кто-то считает, что Климов стал "здраднікам", то этого человека можно только пожалеть.

– Ваш прогноз: что страну ожидает в ближайшее время? Диалог, усиление репрессий?

– Мне кажется, что Евросоюз примет некоторые аргументы белорусских властей и мы снова вернемся к нормальным отношениям. И всё это решится до конца года.

Люди выйдут на свободу, семьи воссоединятся, а мы будем вспоминать прошлый год, как страшный сон. Считайте меня оптимистом...

– Вы полагаете, что на свободу выйдут и Виктор Бабарико, и Мария Колесникова, и Максим Знак, и другие политзаключенные, получившие максимальные сроки наказания?

– Считаю, что Лукашенко рассмотрит все кандидатуры на освобождение, в том числе и Виктора Бабарико, Марии Колесниковой, Максима Знака и других политзаключенных.

Уверен, что в результате взаимных переговоров и уступок все «политические» попадут под амнистию. В том числе и те, кто получил максимальные сроки наказания. Думаю, для этого не надо будет даже писать прошения о помиловании. Главное, чтобы начался диалог и было взаимопонимание.

Алесь СВЕТЛАНИЧ.

ГОЛАС З ГЛЫБІНКІ

Без згуртавання перамогі не будзе

У газеце «Народная Воля» з'яўляюцца публікацыі, аўтары якіх ставяць пытанне аб прыняцці новага Выбарчага кодэкса. Я таксама лічу, што ў гэты важны дакумент трэба ўнесці кардынальныя змены. Але, на мой погляд, гэта не панацэя. Пакуль улада будзе знаходзіцца ў руках Лукашэнкі, волевыяўленне народа не можа рэалізавацца на дэмакратычных асновах, абавязкова будуць мець месца фальсіфікацыі вынікаў галасавання. Таму спачатку, каб перамагчы на выбарах, трэба, як сказаў вядомы пісьменнік Сяргей Законнікаў, раскруціць клубок, у які нас, беларусаў, укруціў Лукашэнка, а ён, клубок, настолькі заблытаны, што не ведаеш, за якую нітку пацягнуць, каб яго разблытаць.

На маё разуменне, маюць рацыю тыя апаненты дыктатарскага рэжыму, якія выступаюць за згуртаванне нацыі. Пры гэтым неабходна звярнуцца да ААН, каб дзеяздольная сусветная арганізацыя зрабіла канкрэтныя захады па прыцягненні да адказнасці галоўных віноўнікаў парушэння правоў чалавека ў Беларусі. Дэмакратычная грамадскасць нашай краіны павінна мець сваіх прадстаўнікоў у гэтай паважанай міжнароднай арганізацыі.

Новы Выбарчы кодэкс і новую Канстытуцыю павінны пісаць не сённяшнія чыноўнікі і не цяперашні так званы кішэнны парламент, а сам народ. Неабходна разгарнуць у сродках масавай інфармацыі, ва ўсіх сетках шырокую дыскусію па хвалюючых пытаннях. Усе выказванні людзей абагульніць і толькі затым прыступаць да стварэння новых лёсавызначальных дакументаў. Распрацоўваць і прымаць іх можа толькі дэмакратычная дзяржава, спадзявацца на станоўчы вынік пры існуючай агрэсіўнай уладзе нельга. Яна не дазволіць запісаць нічога новага, каб змяніць сітуацыю ў краіне. Цяперашняя ўлада, я ўпэўнены, як парушала законы, так і будзе парушаць, бо не нясе за гэта ніякай крымінальнай адказнасці.

Аляксандр Лукашэнка любіць паўтараць ленінскія словы наконт таго, што любая ўлада павінна ўмець абараняць сябе. Таму разрозненыя выступленні людзей будуць, як і раней, падаўляцца. Каб дабіцца перамогі дэмакратычным шляхам, народу трэба арганізавацца ў адзіную сілу. Важна падумаць пра эфектыўную тактыку барацьбы з дыктатурай. Калі аб'яўляць, скажам, пра агульнанацыянальны мітынг, то на плошчах гарадоў павінны з'явіцца мільёны чалавек.

Калі ўсяго, што я сказаў, не зможам дабіцца, то выйсце адно – байкатаваць усё, што будзе прапаноўвацца з боку ўлады, якая даўным-даўно сябе скампраметавала. Асабліва гэта стала відавочным падчас мінулагодняй выбарчай кампаніі, калі вынікі галасавання былі самым нахабным чынам сфальсіфікаваны.

Аляксандр ЗАРАНОК,
жыхар вёскі Сырод Калінкавіцкага раёна.

ГАРАЧАЯ ТЭМА

Заходнюю мяжу «штурмавала» рэкордная колькасць мігрантаў

Польскія спецслужбы заявілі, што Беларусь «прыкрывае кран».

У Польшчы зафіксавалі рэкордную колькасць спроб пераходу мяжы мігрантамі. Напярэдадні прадстаўнік польскіх спецслужбаў заявіў, што Беларусь перастала прымаць пасажыраў з іракскага горада Эрбіль, а таксама прымаць заяўкі на візы ў пяці краінах.

6 кастрычніка польскія памежнікі зафіксавалі 667 спроб незаконнага пранікнення на тэрыторыю Польшчы, 7 мігрантаў затрымалі, астатніх разгарнулі. 13 чалавек затрымалі за дапамогу мігрантам.

Гэта найвялікшая колькасць спроб трапіць у Польшчу па-за пунктамі пропуску за дзень. Міграцыйны крызіс на беларуска-польскай мяжы пачаўся ў жніўні. З таго часу польскія памежнікі разгарнулі больш за 14 тысяч мігрантаў. Каля 1,5 тысячы ўцекачоў затрымалі.

6 кастрычніка прадстаўнік міністра-каардынатара спецслужбаў Польшчы **Станіслаў Жарын** заявіў, што Беларусь перастала прымаць пасажыраў, якія ляцяць з чацвёртага па велічыні горада Ірака Эрбіля. Прычым Мінск не прымае нават тых іракцаў, у каго ўжо ёсць беларуская віза.

Таксама, паводле Жарына, Міністэрства замежных спраў Беларусі прыпыніла прыём заяў на візы ад грамадзян Ірана, Нігерыі, Пакістана, Сірыі і Егіпта.

Міграцыйны крызіс – 2021

- У ліпені 2021 года **Аляксандр Лукашэнка** заявіў, што з прычыны санкцый Беларусь больш не будзе стрымліваць нелегальную міграцыю ў краіны Еўрасаюза. Найперш вялікія патокі мігрантаў накіраваліся ў Літву, па стане на верасень – звыш 4,2 тысячы чалавек з краін Азіі і Афрыкі. Затым напружанне на сваіх межах адчулі Латвія і Польшча.
- Рэагуючы на крызіс, Літва і Польшча пачалі будаваць сцяну на мяжы з Беларуссю.
- Урады Літвы, а затым Латвіі і Польшчы ўлетку 2021-га зрабілі істотна больш строгім заканадаўства аб нелегальным перасячэнні дзяржаўнай мяжы, а таксама выслалі ў памежныя з Беларуссю раёны падмацаванне з вайсковых злучэнняў. Лукашэнку абвінавацілі ў спрыянні нелегальнай міграцыі ў краіны Еўрасаюза.
- 19 верасня прэм'ер-міністр Польшчы заявіў, што *«у Беларусі звыш 10 тысяч, а можа, і больш асоб, перамешчаных з Блізкага Усходу, пераважна з Ірака, а таксама з Сірыі, каб праводзіць гібрыдную атаку»*.
- 23 верасня памежная служба Польшчы паведаміла пра смерць яшчэ аднаго мігранта. Раней было вядома пра смерць трох мігрантаў на польскім баку мяжы і аднаго – на беларускім.
- У Літве ў лагерах для ўцекачоў мігранты неаднаразова ладзілі бунты і намагаліся збегчы.
- У Германіі ў верасні выявілі некалькіх мігрантаў пераважна з Ірака, якія апынуліся ў краіне транзітам праз Беларусь. У Літве, Польшчы альбо Латвіі ім удалося абмінуць і памежнікаў, і паліцыю і дабрацца да Германіі.
- Улады Польшчы з верасня распачалі затрыманні і дэпартацыі людзей, якія дапамагаюць мігрантам нелегальна перасякаць мяжу. Сярод іх як грамадзяне Польшчы, так і грамадзяне Беларусі, краін Азіі, у тым ліку некаторыя асобы, што маюць від на жыхарства ў краінах Еўрасаюза. Супраць групы грамадзян Беларусі і Польшчы пачалі крымінальную справу за знішчэнне ўчастку калючага дроту, расцягнутага на мяжы.
- Прэм'ер-міністр Польшчы **Матэвуш Маравецкі** выказаў упэўненасць, што сцэнарый "гібрыднай агрэсіі" супраць Еўрасаюза быў распрацаваны Мінскам не самастойна, а ў шчыльным супрацоўніцтве з Масквой.
- Прэс-сакратар каардынатара спецслужбаў Польшчы **Станіслаў Жарын** 27 верасня заявіў, што 20% затрыманых мігрантаў маюць сувязі з Расіяй, пра што сведчаць знойдзеныя доказы.
- Міністр унутраных спраў і адміністрацый **Марыюш Камінскі** сказаў, што беларускія памежнікі даюць мігрантам псіхатропныя сродкі, у тым ліку дзецям. Таксама ён заявіў, што чвэрць затрыманых мігрантаў мае дачыненне да ўзброеных фарміраванняў на Блізкім Усходзе.
- 30 верасня ПАСЕ катэгарычна асудзіла практыку вяртання мігрантаў *«у трэцюю краіну, дзе ім не можа быць гарантавана міжнародная абарона»*, і нагадала Латвіі, Літве і Польшчы пра забарону на калектыўную высылку іншаземцаў. Усе папраўкі да тэксту рэзалюцыі, у якіх прапаноўвалася ўвесці дадатковыя санкцыі супраць рэжыму Лукашэнкі ў выпадку новага абвастрэння міграцыйнага крызісу, адхіліў профільны камітэт.

КАЛОНКА АЛЕСЯ НЯЎВЕСЯ

Каб грамадства не бурліла, пацячэ ракой «чарніла»

Урад Беларусі сваёй пастановай распарадзіўся павялічыць вытворчасць алкаголю для ўнутранага продажу, у прыватнасці фруктова-ягадных він.

Калі настрой зусім благі
Ці гора нейкае накрыла,
Хто каньяком зальле мазгі,
А хто нажлукціцца «чарніла».
Дзівіцца гэтаму не след:
Адзін трывала стаў на рэйкі,
І неблагі ў яго бюджэт,
Другому ў радасць і капейкі.
Так і народы ўсіх краін,
І долю зведваюць такую:
Жыве ў нішчымніцы адзін,
Другі, лічы, спрадвек шыкуе.
А як жыве народ у нас?
Ён пачуваецца пагана,
Тым больш што выбараў падчас
Яму нанесеная рана,
Яму трываць пакутна здзек…
Відаць, цяпер, як і калісьці,
Напіўся б проста чалавек.
І для народа тое ж выйсце –
Так разважае наш урад,
І ён падкінуў алкаголю:
Дапамагчы народу рад –
Няхай нап'ецца кожны ўволю
(Хоць закусіць не можа ўсмак),
Каб больш грамадства не бурліла;
Як грошай мала на каньяк,
Хай смокча з радасцю «чарніла»…

Хай бы кралі лепш мядзведзі, чым уласныя суседзі

У жыхара Ушачаў суседка па дачы ноччу ўкрала больш за 30 пчаліных рамак – каля цэнтнера мёду. Зладзейцы давялося наведацца да пчаляра не адзін раз.

Пчаляр ажно кіпеў ад злосці
І ў райаддзел пабег, калі
Уведаў, што на дачы хтосьці
Пачысціў, так сказаць, вуллі.
У пчаляра, прызнацца, зроду
Такой прапажы не было:
З вуллёў нахабнік нейкі мёду
Украў не менш за сто кіло –
Лічы, што выграб да астачы.
Спярша падумаў, што мядзведзь
Пашураваў цішком на дачы,
Каб для сябе ласунак мець.
Затым не стаў грашыць на мішку.
Які ў мядзведзя інтарэс?
На месцы з'еў бы мёду крышку,
Ды цэнтнер не панёс бы ў лес.
І ўжо нямашака сумнення,
Што чалавек прыклаў руку –
Задужа скваплы, без сумлення.
Знайсці належыць следаку
Яго. Магчыма, ёсць і сведкі.
Знайшоў зладзюгу сапраўды!
На той жа дачы да суседкі
Службоўца прывялі сляды.
Яна здабычу ўсю, дарэчы,
Зараз занесці не магла:
Як сто кіло ўзваліць на плечы,
Дык можа выскачыць кіла.
І не адну зрабіла ходку,
Каб мёд дамоў завалачы.
Само сабою, тую цётку
Ніхто не бачыў уначы.
Здабычы лёгкае жанчына
Забрала больш, чым мог бы звер,
Таму зусім не беспрычынна,
Напэўна, думае цяпер
Пчаляр: чым гэткія суседзі,
Што выварочваюць вуллі,
Няхай бы лепш, бадай, мядзведзі
На дачы побач з ім жылі.

***

Калі ў няволі паглытае
Турэмнай жыжкі хоць бы год,
Дык будзе знаць зладзейка тая:
Парой бывае горкім мёд…

У двух словах

Размова дзевак-векавух
(Не льюць з пarожняга ў пустое):
– Які жаніх – у словах двух?
– Не ге затое…

Аб'ява на слупе

«Дзед, што згубіў свой партманет,
Адчайвацца не варта з гора,
Бо за тваё здароўе, дзед,
Сем тостаў прагучала ўчора!»

ІНТЭРВ'Ю З-ЗА КРАТАЎ

Марыя КАЛЕСНІКАВА: «Я дакладна ведаю, што дабро пераможа»

*«Турма – агіднае месца, але тут я асабліва пачуваюся свабоднай… Можна замураваць у турму, схаваць ад людзей, даць 11 гадоў. Але ўсё гэта, як і страх, нянавісць і кайданы, разаб'ецца аб нашы песні, смех, танцы і любоў», – распавяла **Марыя Калеснікава** карэспандэнтцы ВВС **Сары Рэйнсфард.***

– Як з вамі абыходзіліся ад моманту вашага арышту? Як вам удаецца даваць рады псіхалагічна? Які ўвогуле лад вашага жыцця ў турме – камера, распарадак дня?

– Прачынаюся заўсёды а 6-й раніцы вельмі лёгка і бадзёра. У маім мінулым жыцці гэтага немагчыма было ўявіць.

У 6.30 пачынаецца турэмны сняданак у выглядзе кашы, соку, хлеба і чаю. Але я ніколі не ем так рана і нічога з прапанаванага не бяру. «Прымаю душ» – награваючы ваду ў тазіку.

Цяжка паверыць, але ў цэнтры Мінска людзі ўтрымліваюцца ў камерах з халоднай вадой, а душ прымаюць у агульным душавым пакоі (на чатыры чалавекі без перагарода) адзін раз на тыдзень па 20 хвілін.

Бялізну мыем у тазах, награваючы ваду кіпяцільнікам. Сохне яна ўначы на батарэі або нарах.

А 8-й раніцы – праверка, пасля чаго 2–3 гадзіны я вучу мовы ці чытаю на нямецкай або англійскай мовах. Гэта самы плённы час.

Каля 9-й выходжу на прагулку. Турэмны дворык – 3 на 3 метры (у Жодзіне быў больш). Але нават там я схітраюся бегаць 40–50 хвілін і яшчэ 30 хвілін раблю практыкаванні.

Снедаю пасля прагулкі: бутэрброды або, рэдка, каша з сухафруктамі і абавязкова моцная кава. Прыбіраюся ў камеры, і ў гэтым ёсць пэўнае задавальненне: рабіць чысцей, утульней, лепей тое месца, дзе ты ёсць.

Калі ў мяне няма сустрэчы з адвакатамі ці допытаў, то я чытаю і пішу наступныя 2–3 гадзіны. Кнігі выдаюцца па заяве, у якой трэба пазначыць аўтара і назву. Праз некалькі дзён бібліятэкар прыносіць усё, што знайшлі.

У кнігах шукалі інфармацыю, «напісаную малаком»

– У Жодзіне кніг для мяне хутчэй не было, чым былі. Адміністрацыя тлумачыла гэта тым, што праблемы з кнігамі для мяне звязаны са страхамі, што ў іх ёсць нейкая інфармацыя, як у Леніна, «напісаная малаком» (нябачным чарнілам).

Гэта і ёсць сапраўдная прычына таго, чаму ў мяне забралі і тры тыдні правяралі кнігі Харары, Хокінга. «Малака не знайшлі» – вярнулі.

У СІЗА з кнігамі іншая сітуацыя. Ёсць шмат з таго, што я прашу, нават падручнікі і кнігі на нямецкай і англійскай мовах. У Жодзіне гэтага не было.

За ўвесь час я пабывала ў пяці камерах з розным саставам сябровак-аднакамерніц. Цяпер камера вельмі маленькая, 2,5 на 3,5 метра, дзе двое нараў на чатырох чалавек, прыбіральня, умывальнік, тэлевізар, кіпяцільнік, кубак, тазы, стол, лаўка. Праз шыбу і краты відаць неба.

У Беларусі забаронена курэнне ў грамадскіх месцах і нават на прыпынках, але турма – не месца для законаў. Тут кураць амаль усе і ўсюды: у камерах, калідорах, кабінетах. У маім выпадку гэта не толькі шкода здароўю і пагроза жыццю, але і шкода, якая не дазволіць мне застацца ў прафесіі музыкі-флейтысткі.

У 13.00–14.00 абед. У мяне ён таксама свой: суп ці гародніна з мясам. Пазней кава і прысмакі, якімі мяне балуюць у перадачах.

Наступныя тры гадзіны чытаю, працую па справе *(маецца на ўвазе крымінальная справа Марыі. – BBC)*, пішу тэксты і лісты.

Вячэра ў турме а 18-й, але я вячэраю а 17-й. Гародніна, чай і халва.

У месяц Калеснікава піша каля 200 лістоў

– З 18.00 пішу лісты кожны дзень. За месяц атрымліваецца каля 200. Гляджу навіны, якія і не навіны ўвогуле, а «пяцікхвілінкі нянавісці» даўжынёй у гадзіны, як у Джорджа Оруэла. Вельмі «карысна», але шкада людзей, якія гэта ствараюць і ў гэта вераць. А 20-й – праверка, потым забіраюць лісты і заявы.

А 21-й вечаровы «душ» з кіпяцільнікам, кніга. З 22.00 да 6.00 здаровы моцны сон. Так многа я не спала шмат гадоў, асабліва

апошнія месяцы перад 7 верасня 2020 года *(дзень, калі Марыю Калеснікаву скралі, а потым арыштавалі. – BBC).*

«Рэжым перакладае на нас тое, у чым вінаваты сам»

– Што вы думаеце пра выстаўленае вам надзвычай сур'ёзнае крымінальнае абвінавачанне?

– Рэжым перакладае на нас тое, у чым вінаваты сам. Бо сапраўдную змову з мэтай захопу ўлады ўчыніў акурат рэжым Лукашэнкі.

Калі вы спытаецеся, ці ў захапленні я ад таго, што мне далі 11 гадоў, то не; цяжка знайсці чалавека, якому спадабалася б такая перспектыва. Але калі я ўспамінаю, за што насамрэч улады і іх кішэнныя суды далі нам з Максімам такія тэрміны, то дыхаць становіцца лёгка, а жыць весялей.

Гэтае абсурднае абвінавачанне нам выставілі таму, што мы былі дастаткова смелымі і сумленнымі з сабой і беларусамі, за тое, што хацелі пазітыўных перамен у краіне і рабілі гэтыя перамены. Не здзейсненa, што для рэжыму гэта злачынства.

«Я ведала, што калі мяне не заб'юць, то дакладна пасадзяць»

– Ці шкадуеце вы пра што-небудзь? Ці зрабілі б вы інакш, калі б змаглі наноў пражыць мінулы год? Можа, было б лепш з'ехаць у той самай машыне, як вашы калегі?

– Нельга сказаць, што, калі рвала свой пашпарт, я не разумела маштабу наступстваў для сябе. 7 верасня 2020 года я ведала, што калі мяне не заб'юць, то дакладна пасадзяць. Бо людзі, якія падпарадкаваліся сістэме, не пакінулі ў гэтым сумневаў.

Увесь год яны намагаліся зрабіць усё, каб я пашкадавала. Год у гарачых і халодных камерах, без паветра, без святла, без людзей… Год без анічога, але я не шкадую і цяпер зрабіла б гэтаксама. Я тут і цяпер праходжу складаны шлях разам са сваім народам.

Мы разам з беларусамі хадзілі па вуліцах летам, абдымаліся, хваляваліся, спадзяваліся. Мы разам пачыналі гэты шлях, і цяпер мы разам. Вось жа я не шкадую.

«Хачу, каб перамагла справядлівасць»

– Што б вы хацелі змяніць у Беларусі? І ці ёсць шанец, што гэта адбудзецца?

– Хачу, каб перамагла справядлівасць, працавалі законы і выкананне права. Я хачу, каб беларусы верылі ў сябе і адзін у аднаго. Я хачу, каб беларусы не баяліся думаць, гаварыць, крытыкаваць, гуляць і любіць.

Я хачу, каб мы жылі ў свабоднай, багатай і бяспечнай краіне, дзе ўлада служыць народу, а не наадварот. Гэта вельмі простыя, але неабходныя рэчы, і нам належыць яшчэ прайсці складаны шлях, каб іх здабыць.

«Думаю, што ў Беларусі ёсць яшчэ кволы шанец…»

– Судовы працэс быў закрыты, і мы не можам гутарыць з вамі наўпрост. Што б вы больш за ўсё хацелі сказаць краіне і астатняму свету?

– Турма – гэта агіднае месца, але тут я асабліва пачуваюся свабодным і шчаслівым чалавекам.

Ведаю, як шмат людзей мяне любяць і думаюць пра мяне, – гэта дае мне неймаверныя сілы ісці далей. І я дакладна ведаю, што дабро пераможа.

Я хачу, каб беларусы верылі ў сябе і любілі сябе і адзін аднаго. Не, вы не сталі горшымі ад таго, што больш не выходзіце на праспекты з нашым сцягам. Не, вы не сталі слабейшымі праз тое, што баіцеся за сваё жыццё і свабоду. Вам няма ў чым вінавацiць сябе і адзін аднаго, няма ў чым папракаць. Вы не прайгралі, вы не змірыліся, вы ўсё гэткія ж неймаверныя. Так, сябры, вы – неймаверныя.

І я думаю, што ў Беларусі ёсць яшчэ кволы шанец вырашыць крызіс у краіне ўласнымі сіламі, але ўлада для гэтага мусіць павесці сябе інакш.

«Уяўляеце, суддзя ўстала б і вынесла апраўдальны прысуд»

– Прысуд аказаўся суровым. Вы былі гатовы да гэтага? Вы дасце рады?

– Ці была я да гэтага гатова? Шчыра кажучы, крыху не чакала. Думала, дадуць 12 гадоў.

Ну а калі сур'ёзна, то апошні год не пакінуў беларусам ніякіх ілюзій. Давер да ўсіх дзяржаўных інстытутаў разбураны. Усе цудоўна разумеюць, што няма незалежных судоў і незалежных суддзяў. Што гэта больш не пасады, гэта абслуга рэжыму. Што кадры падабраны гэтак, што рука не здрыганецца. А як толькі паўстае сумнеў, то кадры адразу мяняюцца іператасоўваюцца.

Уяўляеце, калі б раптам, нягледзячы на тое, што ёй загадалі зрабіць, суддзя ўстала б і вынесла апраўдальны прысуд. Чалавек увайшоў бы ў гісторыю як герой! Пра яе гаварылі б і пісалі не менш, чым пра нас. Так, хутчэй за ўсё, яе арыштавалі б адразу пасля, але ў гэтым і сутнасць цяперашняга беларускага часу – ці ты чалавек, ці адпраўляй невінаватага (і ты ведаеш, што ён невінаваты) на 10 гадоў у калонію, а потым неяк жыві з гэтым, супакойваючыся на лецішчы, на якое абмяняў сваё сумленне.

«Мае прынцыпы і мае каштоўнасці не ўпісваліся ў карціну свету рэжыму Лукашэнкі»

– Як вы думаеце, чаму супраць вас пачалі гэткую сур'ёзную крымінальную справу?

– Таму што мае прынцыпы і мае каштоўнасці, як і прынцыпы і каштоўнасці Віктара Бабарыкі і яго штаба, не ўпісваліся ў карціну свету рэжыму Лукашэнкі.

Мы перакананы, што правы чалавека, свабоды і закон павінны быць на першым месцы. Што ўлада павінна мяняцца – і выбіраць яе павінен народ. Што суды павінны быць сумленнымі і незалежнымі, а не падпарадкоўвацца ўладзе. Што незалежныя журналісты павінны пісаць, а не сядзець у турме. Што ў дастатку павінны жыць беларусы, а не група людзей, якая акупавала ўладу і тэрыторыю краіны.

Але гэта ўсё супярэчыць сістэме, якую збудаваў рэжым. Апроч таго, мы надта падабаемся беларусам.

«Нянавісць і кайданы разаб'юцца аб нашы песні, смех, танцы і любоў»

– Як вам удалося прыстасавацца да жыцця пасля арышту – і фізічна, і ў думках?

– Да новага жыцця адаптавалася імгненна і бязбольна. Новы досвед, новыя людзі, новыя адкрыцці.

Да таго ж я музыка, а ў класічных музыкаў за гады рэпетыцый выпрацоўваецца практычна вайсковая стойкасць і дысцыпліна.

– Вы танчылі на судзе ў першы дзень працэсу. Чаму?

– Бо танчыць лепей, чым пакутаваць. Гэта маё прывітанне родным, блізкім і ўсяму свету.

Можна замураваць у турму, схаваць ад людзей, даць 11 гадоў. Але ўсё гэта, як і страх, нянавісць і кайданы, разаб'ецца аб нашы песні, смех, танцы і любоў.

Народная Воля http://www.nv-online.info
8 КАСТРЫЧНІКА 2021 г.

ПАРАЛЛЕЛИ

Украина – Беларусь: как разошлись их пути

Белорусов часто пугают: «*Хотите, чтобы было, как в Украине?*» Действительно, в соседнем государстве существует много проблем: олигархи, коррупция, слабые государственные институты, ну и, конечно, война, которую развязала Российская Федерация, для того чтобы создать условия для полного поглощения Украины. Но вопреки стараниям восточного соседа Украина сохранила независимость, хотя и лишилась значительной части своей территории.

Могло ли в Украине быть, как в Беларуси? Могло, но не случилось. А ведь политически, со своими, конечно, особенностями, после получения независимости ситуация в двух странах развивалась практически по одним лекалам. Безусловно, с поправкой на местную специфику и масштабность двух стран.

Точка отсчета

10 июля 1994 года президентом Украины был избран **Леонид Кучма**, а в Беларуси в этот же день на президентских выборах победил **Александр Лукашенко**. В 1996 году обе страны изменили конституции, усилив президентские полномочия. Правда, разница была в методах достижения поставленных задач. В Украине Леонид Кучма добился консенсуса в парламенте, получив конституционное большинство депутатов для одобрения изменений, а Александр Лукашенко не контролировал Верховный Совет, но зато смог силовым способом взять под контроль Центризбирком и провести референдум.

Вероятно, с этого момента две страны пошли вперед разными путями, хотя складывается впечатление, что некая незримая рука хотела вернуть Украину на одну дорожку с Беларусью.

Трагический 1999 год. В Украине 25 марта после автомобильной катастрофы погибает популярный оппозиционный политик **Вячеслав Черновол**. Официальная версия: погиб в результате травм, полученных в автомобильной аварии. Несчастный случай. Но, как утверждают его сын **Тарас Черновол** и бывший заместитель генерального прокурора **Николай Голомша**, несколько лет назад произошла эксгумация тела Черновола, и эксперты пришли к заключению, что он был убит двумя ударами кастета в голову.

В Беларуси 31 марта 1999 года внезапно ухудшилось самочувствие популярного оппозиционного политика, вице-спикера Верховного Совета **Геннадия Карпенко**, потенциального конкурента Александра Лукашенко на президентских выборах. 6 апреля, не приходя в сознание, он умирает от обширного инсульта. Его жена и близкие на основе реконструкции событий 31 марта и по результатам вскрытия полагают, что это было убийство посредством некой инъекции, спровоцировавшей инсульт.

В мае и сентябре 1999 года в Беларуси бесследно исчезают еще два потенциальных конкурента действующего президента – экс-министр внутренних дел **Юрий Захаренко** и бывший вице-премьер белорусского правительства, незаконно отстраненный в 1996 году с поста главы Центризбиркома, **Виктор Гончар**.

Невзирая на схожесть трагических событий в двух странах, президент Украины Леонид Кучма в отличие от своего белорусского коллеги принял участие в очередных президентских выборах в 1999 году. Александр Лукашенко уклонился – перенес выборы на два года, использовав как предлог изменение Конституции в 1996 году. Хотя у его украинского коллеги была такая же возможность для аргументов, он предпочел ее не использовать.

7 июля 2000 года в Беларуси бесследно исчез журналист **Дмитрий Завадский**, а в Украине 16 сентября 2000 года – журналист **Георгий Гонгадзе**. Есть основания утверждать, что к этому приложили руку лица из верхнего эшелона власти. Только вот тело белорусского журналиста так и не найдено, а украинского было захоронено в 2016 году.

Исходя из анализа неожиданно всплывших позже записей разговоров из Администрации президента Украины, можно прийти к выводу, что собеседники провоцировали Леонида Кучму на жесткие высказывания, которые можно было трактовать как команду на устранение неугодных. Только в качестве кандидата на роль жертвы Гонгадзе был не один, в негативном свете президенту представляли в разное время несколько публичных личностей, но, судя по всему, двусмысленные фразы были отпущены только в сторону Гонгадзе, и его участь была предрешена.

В силу трагических событий, произошедших в Беларуси и Украине, оба руководителя государства оказались перед выбором: покинуть свой пост после двух конституционных сроков президентских полномочий или попытаться узурпировать власть и править вечно.

Леониду Кучме Конституционный суд Украины преподнес своеобразный новогодний подарок – 30 декабря 2003 года вынес вердикт о том, что он вправе баллотироваться на пост главы государства в третий раз. Основанием послужило то, что в первый раз Леонид Кучма был избран президентом Украины в 1994 году, а потом переизбран в 1999 году. Мол, действующая Конституция была принята в 1996 году, поэтому текущий срок полномочий Кучмы считается первым, и он имеет право баллотироваться на очередных президентских выборах, которые пройдут осенью 2004 года.

Надо отдать должное Леониду Даниловичу: взяв паузу и поразмышляв месяц, 2 февраля 2004 года он публично в эфире украинского телеканала «1+1» объявил об отказе участвовать в очередных президентских выборах. Выдвигать преемника Кучма также отказался, но его окружение подало информацию так, что он не прочь видеть в этой роли Януковича.

Вероятно, Кремль и близкие к нему эксперты до последних минут 2 августа 2004 года – окончания срока подачи документов для участия в выборах – надеялись, что Кучма изменит свое решение. Украинского президента кремлевские политтехнологи всячески подталкивали к тому, чтобы он изменил свое решение о неучастии в выборах, рисовали мрачные картины последствий, которые могут его ожидать, если он оставит свой пост.

В июне 2004 года в сеть попали документы, в которых расписывались аргументы и план действий для Кучмы. Если коротко, планировалось организовать в стране искусственный экономический кризис, который спровоцировал бы массовые акции протеста и беспорядки, вовлечь в них оппозицию, а всю вину возложить на «жертвенного барана» – правительство Украины, во главе которого стоял тогда **Виктор Янукович**. Заявивший о своем уходе из политики Леонид Кучма «на белом коне» вернулся бы, жесткой рукой навел порядок, изгнал нерадивых чиновников, отправил в отставку Януковича и его правительство и (внимание!) премьер-министром назначил бы пресловутого кума президента РФ Владимира Путина – **Виктора Медведчука**. *Жизнь в стране сразу наладилась бы*, а экономический кризис ушел в небытие. А Леонид Данилович снова стал бы президентом Украины.

Но не срослось. Леонид Кучма оказался непреклонен. А дальше стартовала президентская избирательная кампания, в ходе которой произошло отравление основного оппозиционного кандидата в президенты – **Виктора Ющенко**. Ему повезло, он остался жить. Правда, основательно ухудшилось его здоровье. Было возбуждено уголовное дело, а главные фигуранты преступления спрятались в Российской Федерации. Не так давно экс-старший следователь Генеральной прокуратуры Украины по особо важным делам **Галина Климович**, которая расследовала это уголовное дело, подтвердила, что Виктор Ющенко действительно был отравлен. Дело до сих пор имеет судебную перспективу, а нити уходят в Москву, где сбежавший бывший замглавы СБУ **Владимир Сацюк**, причастный к отравлению, получил генеральское звание ФСБ.

В октябре 2004 года обстановка в Украине накалилась до предела. Жителей восточной и южной Украины натравливали на жителей западной. Русскоязычных сталкивали с украиноязычными. Готовились фальсификации результатов выборов, силовики вмешивались в избирательный процесс, запугивали оппозиционеров: их избивали, сажали в тюрьмы, сжигали их автомобили.

Хроники активного противостояния

31 октября 2004 года прошли президентские выборы в Украине. В первом туре Ющенко набрал 39,87% голосов избирателей (11 млн 125 тыс. бюллетеней), Янукович – 39,32 % голосов (10 млн 969 тыс.).

21 ноября 2004 года состоялся второй тур выборов президента Украины. После получения первых итогов голосования лидеры оппозиции Виктор Ющенко и **Юлия Тимошенко** заявили о *«полном недоверии»* подсчету голосов, производимому Центризбиркомом, и объявили *«тотальную мобилизацию»* своих сторонников. На Майдане вечером быстро собралось около 50 тысяч сторонников оппозиции. Ющенко призвал к бессрочным митингам и объявил о создании всеукраинского движения сопротивления за честные выборы. Началось строительство палаточного городка, который в итоге простоял до 25 января 2005 года.

24 ноября 2004 года Центризбирком Украины объявил результаты выборов президента Украины. Янукович получил 49,46%, Ющенко набрал 46,61%, против всех проголосовали 2,31% избирателей. Постановление было утверждено большинством голосов членов Центризбиркома (11), против проголосовало двое. Инаугурация Януковича должна была состояться после опубликования итогов выборов в газетах.

Оппозиционный кандидат Ющенко после объявления результатов выборов отказался признать победу Януковича, объявил о создании «Комитета национального спасения» и призвал всех к общенациональной забастовке. Президент Украины Леонид Кучма решил снять накал обстановки в стране и призвал оппонентов срочно сесть за стол переговоров.

25 ноября 2004 года Верховный суд Украины запретил ЦИК публиковать итоги выборов до окончания рассмотрения всех жалоб и исков. Это означало, что формальный победитель выборов до окончания рассмотрения жалоб не сможет провести инаугурацию, а президентом Украины будет оставаться Леонид Кучма. Виктор Ющенко призвал армию и правоохранительные органы перейти на сторону оппозиции и заявил, что *«не уйдет без победы»*.

На юго-востоке Украины начали организовывать митинги в поддержку Януковича, которого Владимир Путин успел дважды (вероятно, для пущей уверенности) поздравить с победой. От Харькова до Львова митинговали сторонники Ющенко.

Представители Ющенко подали иск в Верховный суд по поводу решения ЦИК Украины о признании победы Януковича на президентских выборах. А уже вечером этого же дня на многотысячном митинге оппозиции в Киеве были оглашены первые президентские декреты Виктора Ющенко. Началась блокада здания Администрации президента.

26 ноября забастовочное движение охватило несколько сот крупных и средних предприятий. В Мариинском дворце в Киеве начались переговоры по урегулированию ситуации в Украине. После их завершения ночью 27 ноября Ющенко, выступая на Майдане, заявил, что единственным выходом из ситуации политического кризиса может быть повторное голосование. Он предложил провести его 12 декабря и при этом отметил, что *«выборы должны проходить без открепительных талонов и при новом составе ЦИК»*.

27 ноября Верховная Рада Украины признала итоги второго тура выборов президента в Украине недействительными.

28 ноября на чрезвычайной сессии Донецкого областного Совета депутаты признали действительными оглашенные ЦИК Украины итоги президентских выборов, согласно которым новым главой государства избран Янукович.

Утром 29 ноября участники акции протестов от украинской оппозиции заблокировали все входы в Кабинет министров и Администрацию президента, а Верховный суд Украины приступил к рассмотрению иска сторонников Ющенко по установлению ЦИК победы Януковича на президентских выборах.

30 ноября Генеральная прокуратура Украины возбудила уголовное дело по факту умышленных действий, направленных на насильственное изменение и свержение конституционного строя, на захват государственной власти, посягательств на территориальную целостность и неприкосновенность Украины.

1 декабря представители Януковича подали встречный иск. Он оспаривал итоги голосования в западных областях страны. Парламент Украины вынес вотум недоверия правительству и принял решение о формировании нового Кабинета министров. В Киеве состоялся второй раунд переговоров Януковича и Ющенко, но уже при участии действующего президента Кучмы и международных посредников. Стороны договорились о разблокировании работы государственной власти. В ходе судебного заседания ВСУ рассмотрел и отклонил три ходатайства, поданные представителями Януковича.

3 декабря Верховный суд признал недействительными результаты второго тура президентских выборов 21 ноября и назначил повторный тур на 26 декабря.

6 декабря прошел третий раунд переговоров с участием международных посредников. Стороны так и не смогли достичь консенсуса.

8 декабря состав Центризбиркома по требованию оппозиции был отправлен в отставку, и Верховная Рада Украины утвердила новый состав ЦИК. Президент Украины подписал закон об изменениях в Конституцию относительно расширения полномочий Верховной Рады за счет функций президента и закон об изменениях в законе о выборах президента. Страна из президентско-парламентской превращалась в парламентско-президентскую с существенными ограничениями полномочий президента.

9 декабря Леонид Кучма принял отставку генерального прокурора Украины Васильева. А Печерский районный суд Киева восстановил в должности генпрокурора Пискуна.

17 декабря кандидат в президенты Украины Виктор Янукович заявил, что Леонид Кучма предложил ему подать заявление об отставке с поста премьер-министра после решения Верховной Рады о выражении недоверия правительству, но он отказался.

26 декабря 2004 года состоялось переголосование второго тура выборов президента Украины. Через два дня штаб кандидата в президенты премьер-министра Виктора Януковича подал в Верховный суд четыре жалобы на нарушения в ходе переголосования второго тура. Верховный суд отклонил эти жалобы.

30 декабря Центральная избирательная комиссия Украины отказала в удовлетворении жалобы кандидату в президенты Виктору Януковичу, который просил признать недействительными результаты выборов во всех 225 избирательных округах Украины.

31 декабря 2004 года премьер-министр Украины Виктор Янукович объявил об отставке. Еще на протяжении 10 дней продолжалась юридическая пикировка сторонников Януковича, подающих жалобы в Верховный суд и Центризбирком. Но 10 января 2005 года Центризбирком Украины поставил окончательную точку и объявил победителя президентских выборов. Виктор Ющенко набрал 51,99%, а Виктор Янукович – 44,2% голосов.

После этого со стороны Виктора Януковича юридическое оспаривание итогов дополнительного голосования продолжилось. Но 20 января 2005 года Верховный суд Украины признал законным решение Центризбиркома, объявившего Виктора Ющенко победителем президентских выборов 26 декабря 2004 года.

23 января 2005 года состоялась инаугурация нового президента Украины Виктора Ющенко. А 25 января палаточные городки были убраны из центра Киева.

Так закончилась «Оранжевая революция», противостояние, грозившее перейти в кровавый беспощадный бунт с печальными последствиями для государства и его граждан. На первый взгляд отстраненная позиция действующего на тот момент президента Украины Леониды Кучмы, принявшего активное участие в переговорном процессе вместе с международными посредниками, способствовала прекращению конфликта, обеспечила транзит власти и уберегла страну от гражданского военного конфликта. И в Украине, в отличие от Беларуси, страной управляет уже шестой по счету президент…

Александр ЦЫНКЕВИЧ,
собственный корреспондент газеты «Народная Воля» в Украине.

СЛЫШАЛИ?

В России испытали «умный» парашют

Новую систему интеллектуального парашютирования создали специалисты Ивановского парашютного завода «Полет» холдинга «Технодинамика».

В состав системы входит десантная платформа, парашют с управляемым куполом и автоматизированный комплекс управления. Ожидается, что новая система позволит автоматическое десантирование грузов по указанным аппаратурой координатам. Также новая система может автоматически следовать за ведущим парашютистом в качестве ведомого.

Холдинг «Технодинамика» госкорпорации «Ростех» завершил заводские испытания умной транспортной парашютной системы в нескольких регионах России. В ходе испытаний отклонения при приземлении составили не более 100 метров при высоте десантирования в 4 километра. Следующим этапом тестирования станут летно-конструкторские испытания, которые планируют завершить в 2022 году.

ИХ ДЕМОКРАТИЯ

В Молдове арестовали генерального прокурора

Назначенца Додона подозревают в коррупции.

Генпрокурор Молдовы **Александр Стояногло** был задержан на 72 часа вечером 5 октября в связи с подозрениями в коррупции. В его доме был проведен обыск, а самого его временно отстранили от работы, сообщает dw.com.

Кроме прочего, Стояногло подозревают в злоупотреблении служебным положением, превышении полномочий и даче ложных показаний. Сам он связал свое задержание со «сведением с ним счетов» президента Молдовы **Майи Санду**.

По данным СМИ, жалобу на генпрокурора подал депутат от партии «Действие и солидарность» **Лилиан Карп**. Парламентарий заявил, что в 2012 году Стояногло, будучи депутатом и председателем комиссии по национальной безопасности, внес в закон «О борьбе с отмыванием денег» формулировку, которая позволила отмыть через молдавскую банковскую систему 70 миллиардов долларов США (60,3 миллиона евро).

В свою очередь экс-президент Молдовы **Игорь Додон** заявил, что причиной задержания Стояногло стали обвинения, выдвинутые им в адрес западных дипломатов, касающиеся их возможного вмешательства во внутренние дела Молдовы. *«Власти, которые боятся этих разоблачений, пошли на незаконные меры для его* (Стояногло. – **Ред.**) *увольнения»*, – заявил Додон.

Александр Стояногло был назначен на должность генерального прокурора Молдовы в 2019 году во время пребывания Додона на посту президента страны.

ВЕРСИЯ

На планетах-сиротах тоже может возникнуть жизнь

Манасви Лингам из Департамента аэрокосмической физики и космических наук Флоридского технологического института и профессор **Ави Лёб** из Гарвардского университета полагают, что жизнь может существовать на планетах-сиротах – межзвездных объектах планетарной массы, не входящих в планетные системы. Колыбелью жизни на них могут стать океаны, скрытые под толстым слоем льда.

Планетами-сиротами называют планеты, которые не связаны с какой-либо звездой или коричневым карликом. Для их обозначения применяют также термины «планеты-странники», «межзвездные планеты», «планемо», «одиночные планеты» или «свободно летящие планеты». Причины их появления неясны. Многие астрономы полагают, что планеты могут формироваться только в составе звездной системы и возникновение планет-сирот возможно только из-за их схода с орбиты после какого-то катастрофического события. По последним оценкам, в нашей Галактике таких планет не более ста миллиардов.

Холод межзвездного пространства слишком силен, чтобы океаны на одиночной планете оставались полностью жидкими, но исследователи полагают, что предполагаемые биосферы будут защищены от холода благодаря слою льда, а ядро планеты будет нагревать океан изнутри.

Планета-сирота.
Sci-News.com.

Авторы гипотезы надеются, что рано или поздно возникнет шанс проверить ее на практике, когда одна из блуждающих планет посетит Солнечную систему. *«Технологии должны развиться лишь на небольшую величину, чтобы сделать проще путешествие к этим планетам, если они находятся в нашей Солнечной системе,* – говорит Манаси Лингам. – *Возможно, выпадет шанс добраться до планеты-изгоя через несколько десятилетий и изучить их, вместо того чтобы искать другие планеты вокруг других звезд. Благодаря сочетанию силы тяжести и подходящих силовых установок можно достичь планеты-изгоя примерно за 20 лет. Зонд на поверхности планеты передаст собранные данные, и, вероятно, потребуется несколько месяцев, чтобы узнать, как обстоит дело на поверхности»*.

В ДОРОГУ!

С паспортом какой страны и куда можно беспрепятственно уехать...

Компания *Henley & Partners* опубликовала индекс паспортов – международный рейтинг стран по уровню свободы передвижения.

Компания Henley & Partners изучает правила визового режима всех стран и территорий, используя данные Международной ассоциации воздушного транспорта. Список обновляется несколько раз в год, чтобы оперативно информировать об изменениях в безвизовом режиме стран. Рейтинг оценивает свободу передвижения, которую обеспечивает тот или иной паспорт, то есть количество стран, которые его держатель может посетить без визы.

Первое место в рейтинге заняла Япония: держатель японского паспорта может посетить без визы 189 стран. На втором – Германия и Сингапур (188 стран). На третьем месте – Дания, Испания, Италия, Финляндия, Франция, Швеция и Южная Корея (187 стран). Россия занимает в рейтинге 47-ю строчку: обладатель российского паспорта может посетить без визы 118 стран. Самые слабые паспорта у граждан Афганистана и Ирака, им доступно безвизовое путешествие по 30 странам.

Беларусь в рейтинге опустилась на две позиции и стала 68-й: без визы белорусы могут путешествовать в 75 стран.

Индекс считается полезным критерием в оценке межправительственной политики стран. Такие быстро восходящие в рейтинге страны, как Китай и ОАЭ, показывают, что готовы адаптироваться к идее мирового гражданства, а открытие границ приводит к взаимным выгодам.

1. Япония – 189.
2. Германия, Сингапур – 188.
3. Финляндия, Франция, Италия, Швеция, Испания, Южная Корея – 187.
4. Великобритания, США, Норвегия, Австрия, Люксембург, Нидерланды, Португалия – 186.
5. Дания, Бельгия, Швейцария, Ирландия – 185.
6. Австралия, Греция – 183.
7. Новая Зеландия, Чешская Республика, Мальта – 182.
8. Исландия – 181.

…68. Беларусь – 75.

НОВОСТИ ГЕРМАНИИ

«Лашет должен уйти»

ХДС планирует кардинальные изменения.

После скандального поражения на федеральных выборах глава Христианско-демократического союза (ХДС) **Армин Лашет** (60 лет) продолжает цепляться за надежду стать канцлером. Но всё больше политиков в рядах христианских демократов уверены: Лашет должен уйти. И не только он. ХДС нужно полностью обновить.

Заместитель главы партии и министр здравоохранения **Йенс Шпан** (41 год) признал: *«Никто не может отрицать, что в ходе избирательной кампании были допущены ошибки и что наш лучший кандидат не оправдал ожиданий»*. Кроме того, политик подтвердил, что у его партии есть серьезные недостатки. Он назвал тот факт, что Союз не включил политику в отношении беженцев в предвыборную кампанию, *«огромной ошибкой»*: *«Проблема миграции в значительной степени игнорируется нами с 2015 года. Тысячи людей приезжают в ЕС каждый день, большинство из них хотят попасть в Германию, что также имеет отношение к нашей социальной системе»*.

Растущее бремя *«заметно для населения»*, говорит Шпан: *«У нас уже есть ужасные примеры неудачной интеграции, в том числе дела об убийствах. Тема трогает очень многих горожан. И пока мы игнорируем ее, проблема растет»*.

Йенс Шпан и Армин Лашет.

Ключевые слова в сегодняшних настроениях христианских демократов: новое начало. И не только в кадровых вопросах, но и в программе ХДС. Многие депутаты, считающие, что Лашет должен уйти, уверены: *«Недостаточно заменить одного человека. Мы должны полностью реформировать партию независимо от того, кто возглавит правительство»*.

Екатерина ЯКИМЕЦ.

Сколько получают учителя

Учитель в Германии не относится к самым высокооплачиваемым профессиям. Как следует из актуального «Атласа зарплат», больше всех в ФРГ зарабатывают врачи, специалисты по развитию бизнеса и капитала, эксперты по ценным бумагам. Но немецким учителям грех жаловаться на свою зарплату: уровень их доходов средний и даже выше среднего. По данным портала *Gehalt.de*, при 40-часовой рабочей неделе это примерно от 2900 до 4626 евро в месяц брутто. Конечно, многое зависит от профессионального стажа, типа школы, договора и региона, где работают учителя. Но к этому вернемся позже, а пока рассмотрим ситуацию в международном сравнении.

Учительские зарплаты в сравнении

Организация экономического сотрудничества и развития (ОЭСР) в 2017 году (это последние данные) сравнила оклады учителей в трех десятках стран с рыночной экономикой. Оказалось, что по уровню учительских зарплат (как в начальной, так и в средней школе) Германия уступает лишь Люксембургу, занимающему первое место в рейтинге. Среди других стран, которые больше всего платят учителям, – Канада, США, Австралия, Швейцария, Дания, Нидерланды. Меньше всего – Литва, Словакия, Венгрия, Чехия, Польша. В инфографике ниже мы приводим зарплаты учителей в Европе в сравнении.

Что же касается Германии, то в докладе ОЭСР приводятся такие цифры. Учитель с 15-летним стажем, работающий в младших классах, в 2017 году в среднем получил около 70.700 долларов США (подсчет велся в этой валюте), в средних классах – 76.800, а в старших – 81.000 долларов до вычета налогов.

От чего зависит зарплата учителя в Германии

То, какой оклад получает школьный педагог в Германии, во многом зависит от его формального статуса, объяснил DW Оливер Брюхерт, референт по зарплатам крупнейшего немецкого профсоюза в сфере образования GEW. Немецких учителей можно поделить на три группы.

Первая – это те, у кого есть статус госслужащего. Таких учителей подавляющее большинство.

Вторая группа – работники по найму. С такими специалистами заключают договоры. Размер их зарплаты определяется тарифным соглашением, из нее вычитают кроме налогов взносы в пенсионный фонд, а также в фонды социального и медицинского страхования. После всех отчислений на руках у учителей, работающих по договору, остается приблизительно на 20 процентов меньше, чем у их коллег-чиновников, отмечает эксперт из GEW.

К третьей группе можно отнести специалистов, пришедших к преподаванию, так сказать, со стороны, из других профессий. Например, они параллельно со своей специальностью изучали несколько семестров педагогику в университете или как-то были связаны со сферой образования. Таких учителей сейчас активно привлекают из сферы MINT (технические и естественные науки, IT, математика). В связи с растущим дефицитом педагогов школы нанимают их на работу, но платят им зарплату ниже, чем у учителей из первых двух групп.

Годовая зарплата учителей в ЕС
в долларах США, брутто*

Самая низкая	
Литва	19 696
Словакия	20 057
Чехия	21 044
Венгрия	22 840
Самая высокая	
Ирландия	60 053
Нидерланды	72 778
Германия	81 260
Люксембург	109 734

*в 2017 году, старшие классы средней школы, 15 лет стажа

Источник: OECD ©DW

Учительский оклад: главные тренды

Поскольку в Германии сфера образования находится в ведении федеральных земель, то в каждой земле – свои правила. В Берлине, в частности, новым учителям больше не присваивают статус госслужащих. В Саксонии – наоборот: чтобы бороться с нехваткой кадров, такой статус стали давать всем учителям, которые соответствуют формальным требованиям.

Размер зарплаты земли также вправе определять сами. Так, по данным GEW за 2017 год, начинающие педагоги в баден-вюртембергской начальной школе в среднем получали 3533 евро в месяц, в гессенской – 3358, а в Рейнланд–Пфальце – 3192 евро брутто. Но есть и общие тренды. В начальной школе платят меньше, чем в средней. Различий между предметами нет. Размер оклада зависит от того, обычная ли это школа или гимназия. В гимназиях и профучилищах учительский труд оплачивается лучше.

Всё строго отрегулировано

Если учитель является еще и классным руководителем, завучем и т.д., то его оформляют на ставку с большим окладом. Дополнительных премий педагогам в Германии не платят. «Всё строго отрегулировано. Есть четкие предписания по выплате окладов. Грубо говоря, повысить свою зарплату, взяв на себя дополнительную работу, у учителя не получится», – подчеркивает Оливер Брюхерт. В частных школах, где учителя работают только на договорной основе, зарплаты могут быть как существенно выше, так и существенно ниже, чем в школах государственных.

Зарплата учителя во время каникул

И еще один интересный факт. В Германии школьным педагогам каникулы полностью оплачиваются. Это примерно 12–13 недель в году в зависимости от федеральной земли. Часть свободного от занятий времени уходит на отпуск, оставшиеся дни – на подготовку к урокам, повышение квалификации, посещение различных конференций.

РОЗДУМ

Валянцін ЖДАНКО

Палітвязні царскіх турмаў жахнуліся б, пабачыўшы, у якіх умовах знаходзяцца зняволеныя на Акрэсціна

Калі чытаеш ці слухаеш споведзі вязняў Акрэсціна, не пакідае ўстойлівае ўражанне, што гэта ці то паўтарэнне, ці то працяг пранізлівых турэмных і лагерных успамінаў Францішка Аляхновіча, Аляксандра Салжаніцына, Варлама Шаламава.

Tatyana Laprad (RFE/RL)

Каюта Леніна, у якой ён ехаў у ссылку ў сяло Шушанскае.

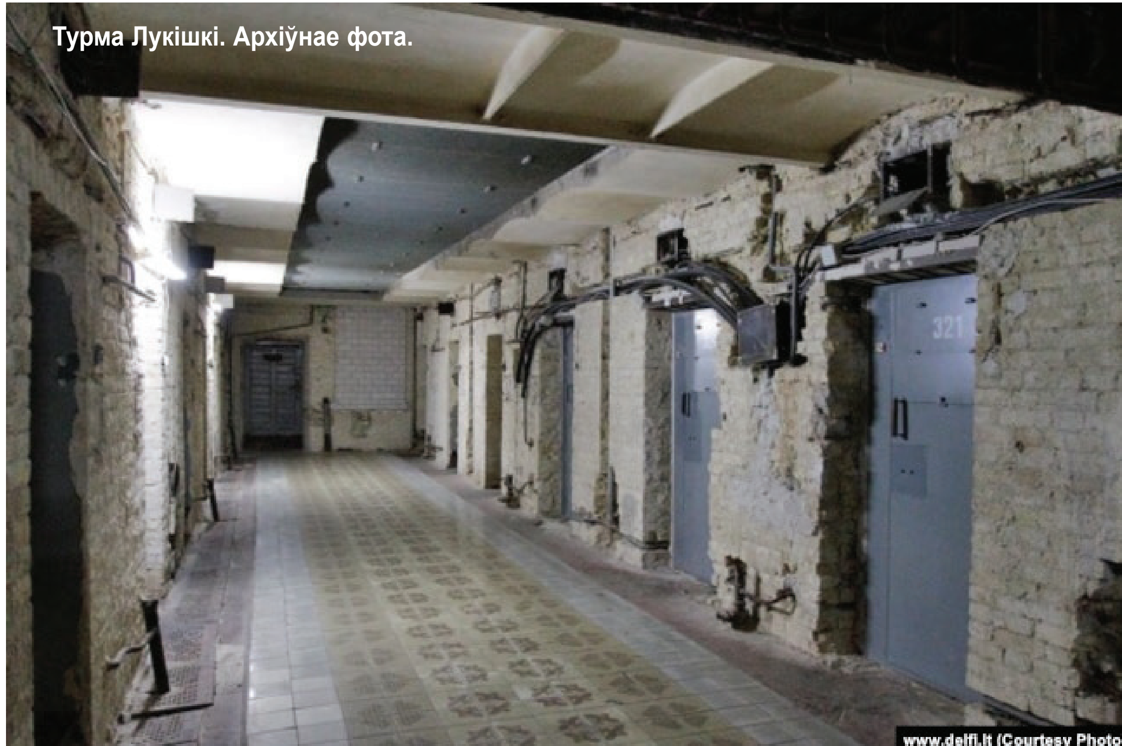
Турма Лукішкі. Архіўнае фота.
www.delfi.lt (Courtesy Photo)

Калі напрыканцы 1980-х – на пачатку 1990-х іхнія кнігі ўпершыню сталі даступнымі масаваму савецкаму чытачу, тагачаснае грамадства, здавалася, зайшлося ад жаху і болю. Тады думалася: вось яно, ачышчэнне і пакаянне. Пасля такога людзі больш ніколі не зведаюць падобнага, ні за што не дазволяць, каб ім ізноў учынілі пекла.

І вось мінула трыццаць гадоў. Куды мы вярнуліся?

Калісьці, у гады перабудовы, на мяне вялікае ўражанне зрабіла выдадзеная ў Лондане ў 1982 годзе кніга аднаго з вязняў ГУЛАГа Мацвея Максімовіча «Міжвольныя параўнанні». Аўтар двойчы прайшоў праз савецкія турмы і лагеры – у 1926-м і ў 1947–1956 гадах. Пасля вайны, якую ён правёў на фронце, быў асуджаны Асаблівай нарадай МГБ СССР на 10 гадоў лагераў строгага рэжыму (знаёмы данёс, што Максімовіч марыў выехаць у Палесціну).

Адседзеў амаль цалкам – пераважна ў віленскіх Лукішках і на Калыме. І пакінуў вельмі падрабязнае апісанне побыту і нораваў, якія панавалі ў сталінскіх засценках.

Лукішкі-1947 і Акрэсціна-2021

Перачытваю і параўноўваю. Вось Мацвей Максімовіч апісвае віленскія Лукішкі 1947 года:

«У камеры на 25 чалавек упіхвалі па 100 і болей вязняў. У «адзіночках» змяшчалася да 20 чалавек. Усюды былі ўсталяваны двух- і трохпавярховыя нары, ні матрацаў, ні падушак, вядома, не было – гэта вам не Аляксееўскі равелін!.. Былі і такія, што вымушаны былі запаўзаць пад нары...Там, на голай падлозе, было хоць крыху прасторней.

Вязням адбой даваўся а 9-й вечара. Але не думайце, што вязень нарэшце атрымліваў хоць бы адносны спакой. У тым і была гнюсная хітрасць чэкістаў – не даваць ні хвіліны спакою і адпачынку. Раптоўна адчынялася кармушка, і «вертухай» называў якую-небудзь літару алфавіта. Усе, чые прозвішчы пачыналіся на гэту літару, павінны былі ўстаць і назваць сваё імя. Працэдура цягнецца доўга. Потым выклікаюць каго-небудзь аднаго, і ён адсутнічае гадзіны 3–4. Яго дапытваюць, дакладней, здзекуюцца. На досвітку вяртаецца ў камеру – спакутаваны, нярэдка пабіты. І ўся камера змучаная – двойчы будзілі ўсіх. А 6-й пад'ём, а ўдзень – ізноў пакуты: спаць нельга. І так дзень за днём, ноч за ноччу...

За месяц чалавек дарэшты выдыхаўся, выбіваўся з сіл, пазбаўляўся волі, розум яго мутнеў, сіла супраціву слабела – ён гатоў быў прызнацца ў чым заўгодна і паставіць свой подпіс пад любым прызнаннем. А да гэтага дадайце карцар, пабоі, бесперапынны голад, смурод, здзекі – увесь набор «выхаваўчых метадаў» савецкіх карных органаў.

У якіх турмах я ні сядзеў, паўсюль атрымлівалі раніцай 200 г сухога хлеба, у абед баланду з неачышчанага аўсу і мерзлай бульбы, а то з мяса акулы з гнілой капустай, а на «другую страву» – тры лыжкі кашы: проса ці «кітайская мука», якая ўвогуле не разварвалася».

А вось для параўнання – журналістка «Нашай Нівы» Кацярына Карпіцкая, якая правяла месяц у зняволенні на Акрэсціна, на сваёй старонцы ў «Фэйсбуку» апісвае рэаліі беларускай турмы 2021 года:

«Сядзяць месяцамі без шпацыраў (паветра ў камеру №15 магло паступаць да нас толькі з калідора праз «кармушку», але яе спецыяльна ўвесь час зачынялі).

Сядзяць без матрацаў (падушкай нам служыў цвілы хлеб), а на голай падлозе ці шконцы спаць было б яшчэ магчыма, але ночы даўно дзіка халодныя – нават абдымаючы адна адну і заціскаючы паміж ног бутэльку з гарачай вадой, мы не маглі супакоіць дрыжыкі. Ночы ператвараліся ў цыкл фізічных практыкаванняў: прысядаць, паадціскацца, пастаяць у планцы – някепскі трэба?

Не — keep as printed:

нагрэцца і заснуць.

Сядзяць без сну (у два і чатыры ночы нас падымалі на пераклічкі; пра тое, што там дзень і ноч гарыць яркае штучнае святло, і нагадваць не трэба).

Сядзяць напалову галодныя (за месяц харчавання я мусіла заплаціць больш 400 рублёў (каля 150 еўра), і за гэтыя грошы на абед атрымлівала пусты суп – вадкасць з парай бульбін і лупінамі ад яе, цвілы хлеб і два кубкі гарбаты ці кісель, якія запаўнялі толькі палову кубка»).

Паралелі і аналогіі не тое што крычаць – яны енчаць у кожнай дэталі. Яшчэ нядаўна здавалася, што за ўзор сённяшні беларускі рэжым бярэ савецкую рэчаіснасць 1960–1970-х, блізкую і зразумелую тым, хто трымае сёння ў руках уладу. Але кожны дзень прыносіць усё болей сведчанняў таго, што Беларусь рухаецца значна далей і глыбей у савецкую мінуўшчыну.

Меню для палітвязняў царызму: «…а на абед каб быў суп з ялавічынай і каша з маслам»

Савецкая турэмная сістэма пасля зверстваў сталінізму ўсё ж была значна гуманізавана, ачалавечана. Фільмамі Данэліі і Разанава, ідэалізаванымі вобразамі Анісківа і дзядзькі Сцёпы савецкім грамадзянам спрабавалі паказаць іншае аблічча следчага і міліцыянта – справядлівага, дабрадушнага і чалавечнага. Цяжка сцвярджаць, што «сілавікі» ў познім СССР цалкам адпавядалі гэтым ідэалам, але ўсё ж пры Хрушчове і Брэжневе яны сталі значна больш мяккімі, як і сама рэпрэсіўная сістэма. Як антаганізм ёй савецкім грамадзянам у тыя гады спрабавалі падаць жорсткасць і бесчалавечнасць царскага рэжыму, праз засценкі якога ў свой час прайшло ўсё першае пакаленне рэвалюцыянераў, якія ў 1917-м захапілі ўладу. Турэмныя старонкі былі ў біяграфіях амаль усіх першых бальшавіцкіх правадыроў і наркамаў – Леніна, Сталіна, Калініна, Дзяржынскага, Варашылава...

Жывучы ў тыя гады і ведаючы гэтую адметнасць савецкай прапаганды, Мацвей Максімовіч у сваёй кнізе паспрабаваў параўнаць тыя рэаліі, у якіх апынаіся палітвязні ў царскіх турмах і ссылках, і ўмовы, у якіх «перавыхоўваліся» «ворагі народа» ў сталінскім СССР. Параўнанні сапраўды ўражваюць. Мацвей Максімовіч прыводзіць, напрыклад, такія дэталі.

У вопісе маёмасці славутай турмы Петрапаўлаўскай крэпасці XIX стагоддзя, дзе ў камерах-адзіночках утрымліваліся найбольш небяспечныя палітычныя злачынцы, значыліся, напрыклад: 21 штука сталовых срэбных лыжак, 21 умывальнік, 21 матрац з аленевай воўны, паўпуховыя падушкі, пасцельная бялізна: навалачак – 120, прасцінаў – 63, сталовай бялізны – 60 абрусаў і 60 сурвэтак.

Зазначу, што турма Петрапаўлаўскай крэпасці ўваходзіла ў абавязковую праграму экскурсій савецкіх грамадзян: сам пераканаўся ў гэтым у 1978 годзе, калі нас, школьнікаў – пераможцаў геаграфічнай алімпіяды, узнагародзілі такой экскурсіяй. Экскурсавод з трагічным выразам твару расказвала, у якіх нечалавечых умовах трымаў царызм палымяных рэвалюцыянераў. А нам дазвалялася зайсці ў камеры. Абрусаў і сурвэтак на сталах там, праўда, на той час ужо не было, а вось матрацы і падушкі на арыштанцкіх ложках памятаю...

Мацвей Максімовіч таксама цытуе вытрымку з цыркуляра аб забеспячэнні «ворагаў царскага рэжыму» харчаваннем. Вязням належала *«падаваць хлеба – у будні чорнага, а іншы раз белага і пытляванага – уволю, а на абед каб быў суп з ялавічынай і каша з маслам».*

У сувязі з харчаваннем палітвязняў – успамін дзяцінства. Савецкім школьнікам, як вядома, падрабязна выкладалі біяграфію Леніна. Адзін з эпізодаў – як малады Ілыч з нявестай Надзеяй быў сасланы царом у Сібір, у Шушанскае. З агульнай карціны пакутаў гераічнага рэвалюцыянера рэзка кантраставалі некаторыя дэталі. Напрыклад, тое, што Ілыч часта хадзіў на паляванне, а на абед кухарка нярэдка гатавала маладой сям'і ссыльных дзічыну, рыбу альбо пельмені. (Параўнайце з рэаліямі цяперашняй беларускай ссылкі – «хіміі».)

З дапамогай інтэрнэту спраўдзіў цяпер тыя свае дзіцячыя падазрэнні і неўразуменні. І сапраўды, трапіўшы ў Краснаярск на прыватную кватэру з поўным пансіёнам, гэта значыць з разнастайным харчаваннем па 4–5 разоў на дзень і сапраўдным сібірскім меню (капуста з грыбамі, цяляціна, рыба адварная, пірагі, пельмені, шанежкі, бараніна з кашай), Ленін з захапленнем пісаў сваякам: *«Жыву добра, сталом цалкам задаволены. Пра мінеральную страўнікавую ваду забыў і думаць і, спадзяюся, хутка забуду і яе назву».*

Мацвей Максімовіч на падставе параўнання зрабіў такую выснову: *«Савецкая пенітэнцыярная сістэма, як і сістэма ГУЛАГа, па сваёй несправядлівасці, бесчалавечнасці і вычварэнскай жорсткасці ў шмат разоў пераўзыходзіць усё тое, што рабілі ў свой час царскія карнікі дзеля абароны самадзяржаўя».*

Стваральнікі ГУЛАГа і досвед царскіх турмаў

Камуністычныя правадыры ведалі толк у царскіх турмах, да драбніц былі знаёмы з усімі бакамі турэмнага жыцця і побыту. І калі яны, былыя сядзельцы-рэвалюцыянеры, захапілі ўладу і самі сталі стваральнікамі турмаў і лагераў, то зрабілі своеасаблівыя высновы з уласнага турэмнага досведу.

Самі яны, калі выходзілі альбо ўцякалі з царскіх засценкаў, найчасцей вярталіся да актыўнай палітычнай дзейнасці. Тыя ж, хто трапляў у створаны гэтымі былымі рэвалюцыянерамі і палітвязнямі сталінскі ГУЛАГ, шанцаў на вяртанне альбо ўвогуле не мелі, альбо калі і вярталіся, то безнадзейнымі калекамі, спустошанымі і знішчанымі маральна.

Логіка такая: царызм быў недастаткова жорсткім са сваімі ворагамі – таму і не ўтрымаў уладу. Мы ж учынім такі тэрор, навядзём такога жаху, каб вораг і думаць забыў пра які-небудзь супраціў.

Тыя старыя метадычкі зноў запатрабаваны ў сённяшняй Беларусі. Іх дасталі са старых сакрэтных архіваў і згодна з імі на нашых вачах катуюць людзей. Што адметна: выканаўцы знайшліся імгненна.

Ці магло быць інакш? Напэўна. І найперш справа ў тым, што практычна ніхто з тых, хто тады катаваў і аддаваў загады катаваць, хто распрацоўваў інструкцыі і метадыкі катаванняў, не панёс адказнасці, Ды што адказнасці – нават не быў названы па імёнах. Сёння беларускае грамадства расплачваецца за незасвоены ўрок.

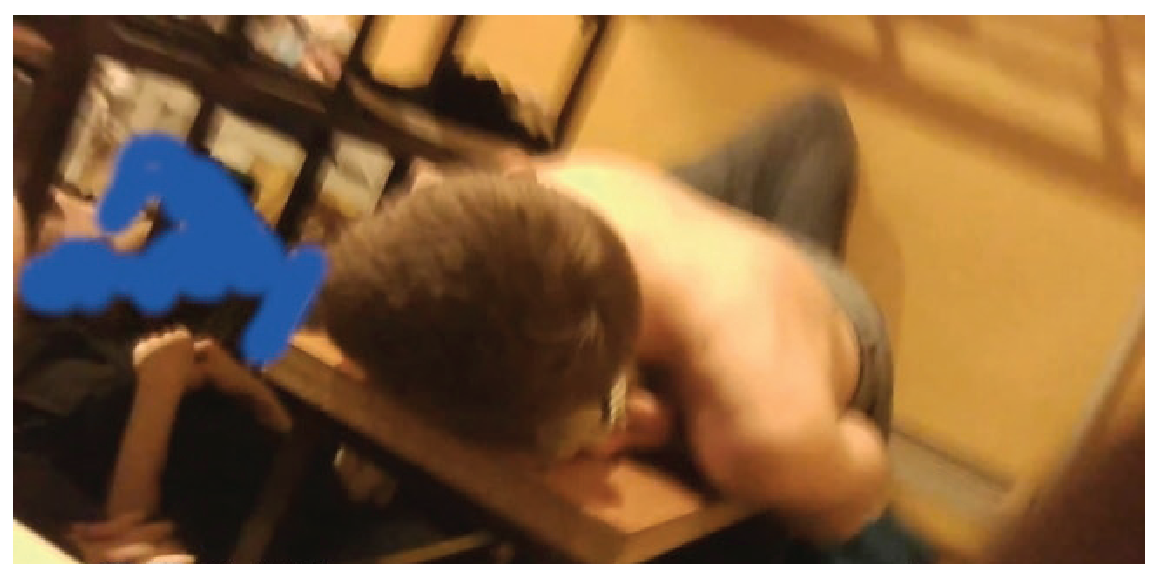

Адбой у камеры ЦІП у завулку Акрэсціна ў Мінску.

Народная Воля
http://www.nv-online.info
8 КАСТРЫЧНІКА 2021 г.

ХВАЛЮЮЧАЯ ТЭМА

«Не вытрымліваюць нервы, пасля дзяжурстваў плачаш»

Дактары пра разгар чацвёртай хвалі каранавіруса

У бальніцах аддаюць пад кавід усё больш аддзяленняў, кажуць пра павелічэнне колькасці цяжкіх пацыентаў і знясіленне персаналу. Вось запісаныя назіранні дактароў з розных рэгіёнаў.

«Месцы ў мінусах – загрузка на 105–110 працэнтаў»

«Горш за першую хвалю», – так апісвае сітуацыю адзін са сталічных дактароў. *«Месцы ў мінусах – загрузка на 105–110 працэнтаў. Дзесьці прыстаўныя ложкі дадалі, а дзесьці пад палаты прыстасавалі былыя падсобныя памяшканні*, – кажа ён пра абстаноўку ў 10-й бальніцы. – *Кіслароду хапае зборльшага, але ўпрытык. Гэта з улікам таго, што з часоў першай хвалі дадатковыя кропкі правялі».*

Нягледзячы на загрузку, недалечаных дадому не адпраўляюць, трымаюць колькі патрэбна, да стану, калі не страшна выпісаць.

«Чыстым» аддзяленнем у бальніцы засталася афтальмалогія. Яе аддзялілі сценамі ад астатняй клінікі і зрабілі асобны ўваход.

«Хвароба памаладзела. Цяпер большасць пацыентаў – 40–60 гадоў, але бывае, што ў рэанімацыю трапляюць і людзі, маладзейшыя за 30. Хутчэй за ўсё таму, што іншы штам гуляе – тая самая дэльта.

Прышчэпленых вельмі мала, і яны хварэюць значна лягчэй. У рэанімацыі такіх было, здаецца, два чалавекі. Прычым абое вакцынаваліся ў першых партыях, больш за паўгода таму, і ўжо быў час рэвакцынацыі», – дзеліцца назіраннямі медык.

Паводле яго слоў, хворых цяпер больш і хварэюць яны цяжэй. Больш людзей с дыхальнай недастатковасцю, стойкай ліхаманкай, якую цяжка збіць, часцей здараюцца ўскладненні.

«Мы працуем на знос»

У 5-й бальніцы Мінска пад каранавірус перапрафілявалі неўралагічны корпус.

«Штодзень патрабуюць больш выпісваць ці пераводзіць пацыентаў, але гэтыя месцы вельмі хутка запаўняюцца. Наш корпус не разлічваўся на пульманалагічных пацыентаў, на трох этажах няма кіслароду (цэнтральнай разводкі), таму яго не хапае.

Днямі адкрыўся стары корпус, аддзяленне на 45 ложкаў. Умовы не лепшыя, але ёсць кісларод. Ужо запоўнілі і гэтае аддзяленне цалкам», – расказвае доктарка.

Працаваць цяжка, бо ў аддзяленнях не хапае медыкаў.

«Не вытрымліваюць нервы, пастаянна на нас выліваецца столькі негатыву. Мы працуем на знос, але людзі ўсё адно лаяцца, нібыта мы вінаваты, што месцаў няма ва ўсім горадзе.

Праца суткамі, да ночы не можаш выйсці з «бруднай» зоны, няма часу нават збегаць у туалет. А паесці наогул раскоша – учора паелі толькі а 22-й гадзіне. Яшчэ былі людзі, але мы ўжо самі валіліся з ног.

Цяпер выразна бачна знясіленне і эмацыйнае выгаранне ў дактароў, а далей будзе толькі горш, пасля дзяжурстваў плачаш. Ні пра якое асабістае жыццё не ідзе размова, прыходжу дадому і нічога не магу рабіць», – эмацыйна расказвае суразмоўца.

За час эпідэміі ў медыкаў назапасіўся досвед працы з кавідам, новыя метады лячэння, таму ўдаецца дапамагчы большай колькасці людзей. Паводле слоў доктаркі, памірае шмат, але менш, чым у папярэднія хвалі.

«Але трэба ўлічваць, што за ўвесь час вельмі шмат памерла людзей з уразлівай групы – пажылыя, імунадэфіцытныя са спадарожнай паталогіяй.

Ва ўсіх бальніцах вядзецца статыстыка пацыентаў, якія захварэлі пасля вакцынацыі. Гэта невялікая колькасць людзей, і каранавірус яны пераносяць не так цяжка. Сваіх бацькоў я прышчапіла».

«Адчуванне ўсеагульнай катастрофы няма, праблема з планавай дапамогай»

У Віцебску абласная бальніца часткова перапрафілявана пад каранавірус: уралагічны корпус, нефралагічны і дадатковыя рэанімацыйныя ложкі. Кавідныя месцы ўсе заняты.

«Занятыя, бо людзі ўсімі магчымымі спосабамі адусюль спрабуюць патрапіць у абласную бальніцу. У ёй насамрэч лепш лечаць кавід, чым у любым іншым стацыянары.

Па некавідных ложках – планавай шпіталізацыі няма, на экстранную дапамогу месцаў упрытык, але хапае.

У многіх іншых бальніцах перапрафілявалі аддзяленні пад каранавірус. Там месцы, у прынцыпе, ёсць. Адчуванне, што агулам па горадзе застаецца яшчэ запас па ложках. Цяжкіх пацыентаў шмат, але гэта зразумела, паколькі пры павелічэнні колькасці хворых прапарцыйна павялічваецца колькасць цяжкіх», – тлумачыць віцебскі доктар.

Адчування ўсеагульнай катастрофы няма: Віцебск ужо не ўпершыню аказваецца ў такой сітуацыі. Праблема толькі з пацыентамі, якім неабходна планавая дапамога. Асабліва пакутуе анкадапамога.

«Усё падобна на першую хвалю, толькі мы ўжо крыху ў курсе. Дактары менш хварэюць, чым тады (вялікі працэнт прышчэпленых, і адзін аднаго менш заражаем).

Па ўзросце пацыентаў прынцыповай розніцы няма: чым старэйшыя, тым больш хварэюць. Чым ніжэйшы сацыяльны статус, тым часцей заражаюцца».

«Калі ў жніўні было 10 выклікаў за дзень, то цяпер 50»

У раёнах таксама напружана.

«Значна павялічылася колькасць выклікаў з каранавірусам. Калі ў жніўні было 10 за дзень, то цяпер 50», – дзеліцца медык з Мар'інай Горкі.

Сярод пацыентаў у раёне цяпер шмат дзяцей і людзей ва ўзросце 40–50 гадоў. Прышчэпленыя сярод іх ёсць, асабліва ў ліку кантактаў першага ўзроўню.

«Вакцына не выключае, што чалавек захварэе, яна аблягчае сімптомы. Вакцынаваныя пераносяць каранавірус у лёгкай ці бессімптомнай форме. Некаторыя самі кажуць, што не захварэлі, хоць жывуць у адной кватэры з хворым чалавекам».

Пытанне шпіталізацыі звычайна вырашаецца да прыезду брыгады хуткай дапамогі – яго вырашае доктар, які пачынаў лячэнне і адпраўляў на мазок ці здымак.

«Калі ёсць пнеўманія, пацверджаны ПЛР-тэст, сатурацыя ніжэйшая за норму, то вязуць у бальніцу. У мае змены дастаўлялі ў нашу раённую».

Медык кажа, што пік хвалі чакаюць бліжэй да зімы, як гэта бывае з іншымі сезоннымі захворваннямі.

ГОНАР БЕЛАРУСІ

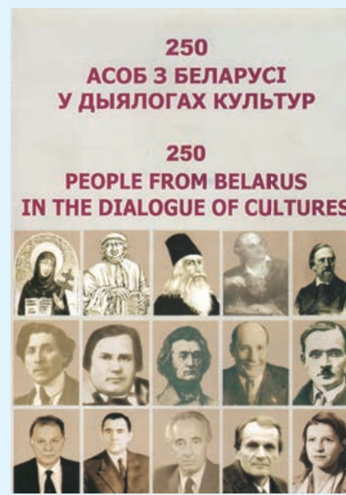

Ёсць кнігі, якія павінны быць у доме кожнага беларуса. На жаль, абставіны складваюцца такім чынам, што многія з іх выдаюцца мізэрнымі тыражамі. Вось і дыхтоўную працу «250 асоб з Беларусі ў дыялогах культур» удалося надрукаваць накладам усяго 1000 экзэмпляраў. Заўважым: выданне гэтай кнігі ў свой час было ініцыявана Нацыянальнай камісіяй Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА, а сам праект выконваўся Інстытутам мовазнаўства і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Гродзенскім дзяржаўным універсітэтам імя Янкі Купалы. І шкада, што вынікам высілкаў такіх вядомых устаноў не стаў вялікі тыраж падрыхтаванай імі кнігі.

Рэдакцыя газеты «Народная Воля» вырашыла змясціць на сваіх старонках усе 250 нарысаў пра выбітных асоб з Беларусі. Вядома ж, пачынаем з Еўфрасінні Полацкай.

1. Еўфрасіння Полацкая

(каля 1101-га – 23 ці 25 мая 1167 г.)

Еўфрасіння Полацкая – полацкая князёўна, ігуменння, якая займае асаблівае, пачэснае месца ў нашай старажытнай гісторыі; беларуская святая.

Радзіма асветніцы – Полацкае княства, магутная раннефеадальная дзяржава, дзе кіравала дынастыя Рагвалодавічаў. Каля 1101 года ў Полацку з'явілася на свет дзяўчынка Прадслава, якой было наканавана далучыць да свайго імя назву роднага горада і назаўсёды застацца ў гісторыі. Яна паходзіла з роду полацкіх князёў. Яе продкамі ў чацвёртым калене былі хрысціцель Русі вялікі кіеўскі князь Уладзімір Святаславіч і полацкая князёўна Рагнеда. Дзедам Прадславы быў легендарны полацкі (а некалі і кіеўскі) князь Усяслаў Чарадзей. Блізкімі сваякамі былі візантыйскія імператары, князі кіеўскія, тураўскія, пераяслаўскія, смаленскія, растова-суздальскія, уладзіміра-валынскія, каралі Венгрыі.

Асноўная крыніца біяграфічных звестак пра асветніцу – «Жыццё Святой і найпрападобнейшай Еўфрасінні», напісанае невядомым аўтарам у Полацку на мяжы XII і XIII стагоддзяў. Да нашага часу дайшло больш за 130 спісаў «Жыція…», што сведчыць пра шанаванне яе ў мінулым. Да «Жыція…» далучаецца інфармацыя нешматлікіх звестак летапісаў.

Прадслава была здольнай дзяўчынкай, мела ахвоту да вучэння, цікавілася рукапіснымі кнігамі, якія меліся пры княжацкім двары. Яе настаўнікамі былі духоўныя асобы, вучылася пераважна яна па рэлігійных кнігах. Чуткі пра прыгожую і адукаваную дзяўчыну, што ў тыя часы было вялікай рэдкасцю, разышліся за межы Полацкай зямлі. Калі Прадславе споўнілася 12 гадоў (узрост, з якога дзяўчынцы ў той час дазвалялася ўступаць у шлюб), да яе зачасцілі сваты князёў. Але дзяўчына адмовілася ад дынастычнага шлюбу і, насуперак волі бацькоў, тайна пастрыглася ў манашкі пад імем Еўфрасінні, каб аддаць жыццё служэнню Богу і свайму народу. Жыла яна ў келлі Сафійскага сабора ў Полацку.

Князёўна, якая стала манашкай, не хавалася за манастырскімі сценамі ад свецкіх клопатаў. Наадварот, яна брала чынны ўдзел у палітычным жыцці Полацкай зямлі, знаходзілася у цэнтры культурнага жыцця княства, амаль на поўстагоддзе разгарнула шматгранную асветніцкую дзейнасць. Займалася перапісваннем кніг для бібліятэкі полацкай Сафіі, што было нялегкай працай, якая тады лічылася выключна мужчынскай. Садзейнічала пабудове храмаў і заснаванню манастыроў. Збірала вакол сябе таленты, займалася мецэнацтвам. У канцы 1120-х гадоў яна заснавала пад Полацкам жаночы манастыр Святога Спаса (стаў называцца Спаса-Еўфрасіннеўскі), дзе па яе замове полацкі дойлід Іаан паставіў мураваны храм. Спаская царква, у якой размяшчалася келля Еўфрасінні, захавалася да нашага часу. Храм багата распісаны фрэскамі, якія маюць вялікую гістарычную і мастацкую каштоўнасць. У канцы 1150-х гадоў Еўфрасіння заснавала мужчынскі манастыр з царквой Святой Багародзіцы, дзеля якой набыла ў Царгарадзе абраз Адзігітрыі (Багародзіцы) Эфескай, напісаны, паводле падання, першым іканапісцам апосталам Лукой. Гэты жывапісны твор прыслаў асветніцы па яе просьбе блізкі сваяк полацкіх князёў візантыйскі імператар Мануіл Комнін ў 1158 годзе. Абраз быў бласлаўлёны царгарадскім патрыярхам. Цяпер ён знаходзіцца ў Санкт-Пецярбургу ў фондах Рускага музея.

Для прывезеных святынь па замове Еўфрасінні ювелір Лазар Богша ў 1161 годзе зрабіў рэліквіяр у форме крыжа (даўжыня 51 сантыметр) для царквы Святога Спаса. Ён быў выраблены з кіпарысу, абкладзены залатымі і срэбнымі пласцінкамі з каштоўнымі камянямі, эмалевымі выявамі святых і надпісамі. Гэты шэдэўр мастацтва атрымаў назву крыж Еўфрасінні Полацкай і стаў нацыянальнай рэліквіяй беларусаў, шануемай праваслаўнымі, католікамі і ўніятамі. На пачатку Вялікай Айчыннай вайны крыж знік з Беларусі. Вучоныя марац знайсці яго і вярнуць у скарбніцу гістарычнага багацця. Зроблена копія крыжа, якая зберагаецца ў Полацку ў Сафійскім саборы.

Заснаваныя Еўфрасінняй манастыры сталі асяродкамі асветы ў Полацкім княстве: пры іх працавалі школы, бібліятэкі, скрыпторыі – перапісаныя ў іх кнігі разыходзіліся па Полацкай зямлі і за яе межы, – верагодна, іканапісная і ювелірная майстэрні. Сама Еўфрасіння складала і, магчыма, запісвала малітвы і дыдактычныя пропаведзі. Яна была вядомай сярод суайчыннікаў і як справядлівы суддзя, дарадчык, і як міратворца.

У пажылым веку (пачатак 1167 года) Еўфрасіння рушыла ў паломніцтва па святых месцах у Іерусалім. У гэтым нялёгкім падарожжы славутую палачанку «с великою честью» сустракаў візантыйскі імператар Мануіл, блаславіў царгарадскі патрыярх. Яна была з пашанай прынята і ў Іерусаліме. Але, знясіленая падарожжам, захварэла і памерла там 23 або 25 мая 1167 года. Пахавалі яе ў манастыры Святога Феадосія, непадалёку ад Іерусаліма. У 1187 годзе перапахавалі ў Кіева-Пячорскай лаўры – на той час гэта было самае святое месца на ўсходнеславянскіх землях. У 1910 годзе астанкі асветніцы даставілі ў заснаваны ёю Спаскі манастыр у Полацку, дзе яны захоўваюцца і сёння.

Дзейнасць Еўфрасінні Полацкай пакінула след не толькі ў гісторыі, але і ў душы беларускага народа. Еўфрасіння стала сімвалам духоўнага служэння сваёй Радзіме, невычарпальнай крыніцай маральнай сілы і духоўнага адраджэння народа. Яе царкоўнае шанаванне пачалося на Беларусі напрыканцы XII стагоддзя без афіцыйнай кананізацыі. Тады ж было напісана «Жыціё…» – адзін з найбольш ранніх твораў гістарычнай прозы. Яно ўслаўляе настойлівую і самаахвярную жанчыну, яе імкненне да ведаў і дасканаласці. Былі створаны царкоўныя спевы пра Еўфрасінню, самыя старажытныя з якіх узыходзяць да XII стагоддзя. У Маскоўскай Русі Еўфрасіння Полацкая стала шырока вядомая ў XVI стагоддзі, калі мітрапаліт Макарый уключыў яе «Жыціё…» ў «Мінеі-чэцці». Яна стала першай жанчынай, кананізаванай Рускай праваслаўнай царквой (1547 год), прызнана святой і каталіцкай царквой.

Напрыканцы XX стагоддзя асветніца з роду Усяслава была вернута ў гістарычную памяць беларускага народа і прызнана святой апякункай Беларусі. У 1984 годзе яна была далучана праваслаўнай царквой да Сабора беларускіх святых за дзейнасць на ніве ўмацавання хрысціянскай веры і асветы. Дзень памяці Св.Еўфрасінні адзначаецца царквой 23 мая. Імя Еўфрасінні носяць цэрквы ў Саўт-Рыверы (ЗША) і Таронта (Канада), беларускі прыход у Лондане (Англія).

(Працяг будзе.)

Народная Воля http://www.nv-online.info
8 КАСТРЫЧНІКА 2021 г.

СТОП-КРАН

«Білеты можна здаць, але лепш не здаваць…»

Арганізатары канцэрта вядомага рэпера Басты распавялі «Народнай Волі», чаму было адменена выступленне папулярнага спевака на «Мінск-Арэне» і што рабіць з квіткамі.

Канцэрт Басты (*сапраўднае імя выканаўцы – Васіль Вакуленка.* – ***Аўт.***) быў запланаваны на 9 кастрычніка, але за чатыры дні да мерапрыемства з'явілася абвестка, што яно адменена Мінгарвыканкамам *«да стабілізацыі эпідэміялагічнай сітуацыі ў Беларусі»*.

Некаторыя звязалі адмену нават з тым, што ў мінулым годзе рэпер у сацыяльных сетках выказваў падтрымку пратэстуючым у Беларусі, але гэта толькі адна з версій.

Сёння, калі набірае абароты чарговая хваля захворвання на каранавірус, збіраць людзей на танцавальнай пляцоўцы «Мінск-Арэны» і насамрэч, мякка кажучы, лёгкадумна. Але што рабіць тым, хто ўжо набыў квіткі?

– Зараз ва ўпраўленні культуры Мінгарвыканкама рыхтуюцца новыя дакументы, і, мяркую, ужо ў бліжэйшы час мы назавём новую дату правядзення канцэрта Басты, – паведамілі мне ў кампаніі, якая займаецца арганізацыяй канцэрта. – Бо трэба ўзгадніць арганізацыйныя моманты яшчэ і з самім артыстам.

– Чаму аб'явілі аб адмене канцэрта за чатыры дні да пачатку мерапрыемства? Пра складаную эпідэміялагічную сітуацыю толькі зараз даведаліся?

– Не ведаем, чаму вырашана менавіта так. Гэта не да нас пытанні.

– Канцэрт дакладна адбудзецца ў іншы тэрмін ці гэта таксама пад пытаннем?

– Скажам так: мы будзем рабіць усё магчымае, каб мерапрыемства прайшло, хаця і ў іншыя даты. Вы ж разумееце, што мы першыя зацікаўлены ў тым, каб правесці канцэрт. Але, мяркую, у гэтым годзе ён наўрад ці адбудзецца.

– Што з білетамі, якія людзі набылі?

– Тут два варыянты. Першы – можна здаць квіткі ў касы і вярнуць іх стопрацэнтны кошт. А лепш не здаваць, мы менавіта гэта раім. Лепш дачакацца новай даты, калі можна будзе патрапіць на канцэрт Басты.

– Начальнік упраўлення культуры Мінгарвыканкама Віталь Брэль заявіў, што культурна-відовішчныя мерапрыемствы ва ўмовах каранавіруса павінны праводзіцца з выкарыстаннем толькі стацыянарных пасадачных месцаў пры іх запаўненні не больш як на 50 працэнтаў і знаходжанні гледачоў на адлегласці не менш за метр адзін ад аднаго. А ў вас квіткі прадаваліся яшчэ і на танцавальную пляцоўку. Як з гэтым быць?

– Будзем і над гэтым думаць…

Алесь СІВЫ.

КРЫЖАВАНКА

Залатая мяцеліца

Кастрычніцкія замалёўкі

Па гарызанталі: 1.«Агалела … . // Знята // Збажына з яго даўно» – з паэмы Я.Коласа «Сымон-музыка». 6.Калі чакаецца ранняя … – камароў у кастрычніку ўжо няма (прыкм.). 9.Позні восеньскія грыбы. З'явіліся … – чакай замаразкаў (прыкм.). 11.Тое, што і земляроб (састар.). 13.У кастрычніку … у крузе – лета будзе сухім (прыкм.). 14.Дарадчы орган пры патрыярху. 15.Кастрычнік сакавіку брат: … пагод на дзень (прык.). 16.Расліна з прыемным вострым пахам. 19.«Я малюю, як … апранаецца ў восень, // У кастрычніцкі смутак» – з верша Т.Светашовай «Я малюю паветра». 20.Задыякальнае сузор'е, праз якое праходзіць Сонца ў кастрычніку. 22.Пахілая паверхня гары. 27.Адна са старaславянскіх назваў кастрычніка. 28. … ў чалавека родная маці, … ў яго і Радзіма (прык.). 14 кастрычніка – Дзень маці. 29.«Кажуць, будзе ранняя зіма. // І бядуе …: дроў няма» – з верша М.Маляўкі «Будзе ранняя зіма».

Па вертыкалі: 1.Калі на … не было снегу, не будзе яго яшчэ два тыдні (прыкм.). Свята … адзначалі 14 кастрычніка. 2.«Ціха сцелецца, сцелецца, // … на ліст у гаях. // Залатая мяцеліца // Шалясціць на дубах» – з верша А.Бялевіча «Кастрычнік». 3.Кастрычнік зямлю балоціць, а … залоціць (прык.). 4.Гатунак яблыкаў. 5.Закончаная частка спектакля. 7.Вязкі ападак на дне вадаёмаў. 8.«І ўжо адтуль рукою маткі // На ўслон шпурляліся …» – з паэмы Я.Коласа «Новая зямля» («Раніца ў нядзельку»). 10.«Светлы кастрычнік // У празрыстасці светлай крынічнай, // …, залаты лістапад» – з верша П.Панчанкі «Родная мова». 12.Неперыядычны зборнік з твораў розных аўтараў-сучаснікаў. 17.Сонца садзіцца ў хмару – на другі дзень чакаецца дрэнная … (прыкм.). 18.Невялікі пушны звярок. 21.Паляўнічы-прафесіянал. 23.У кастрычніку і … з дрывамі, і мужык з лапцямі (прык.). 24.«Люблю мой … у позню восень, – // Як плод звісае да зямлі» – з верша Цёткі (А.Пашкевіч) «Мой сад». 25.«Глянь: пад асінамі леташні ліст, // там падасінавік // хітры, як …» – з верша А.Вялюгіна «Грыбы». 26. Мужчынскае імя.

Адказы на крыжаванку

Па гарызанталі: 1.Поле. 6.Зіма. 9.Зелянушкі. 11.Ратай. 13.Месяц. 14.Сінод. 15.Сем. 16.Аер. 19.Горад. 20.Дзева. 22.Адхон. 27.Падзернік. 28.Адна. 29.Мама.

Па вертыкалі: 1.Пакроў. 2.Ліст. 3.Лес. 4.Аніс. 5.Акт. 7.Іл. 8.Аладкі. 10.Лістапад. 12.Альманах. 17.Пагода. 18.Куніца. 21.Егер. 23.Хата. 24.Сад. 25.Ліс. 26.Ян.

Лявон ЦЕЛЕШ.

г.Дзяржынск.

ИНТЕРЕСНО ЗНАТЬ...

Ученые обнаружили «второй мозг» в кишечнике

Исследователи из Университета штата Мичиган (США) сделали удивительное открытие о нервной системе кишечника человека.

Как выяснили ученые, кишечная нервная система – удивительно независимая структура. Даже если кишечник по каким-то причинам отключается от центральной нервной системы, он всё равно может продолжать выполнять большинство своих обычных функций. А количество специализированных нервных клеток (нейронов и глии), расположенных в кишечнике человека, примерно равно количеству их в головном мозге кошки. *«Это похоже на второй мозг в нашем кишечнике»,* – заявил **Брайан Гулбрансен**, профессор кафедры физиологии Колледжа естественных наук при Мичиганском университете.

Как поясняют исследователи, если рассматривать этот «второй мозг» как компьютер, глия (совокупность вспомогательных клеток нервной ткани) – это микросхема, работающая на периферии. Эти клетки не создают сам информационный сигнал, а усиливают, модулируют или изменяют его.

Ранее в этом году команда Гулбрансена обнаружила, что изучение «второго кишечного мозга» и глии может привести к открытию новых способов лечения синдрома раздраженного кишечника (СРК), распространенного заболевания, сопровождаемого хронической болью в животе, дискомфортом, вздутием живота и нарушениями в работе кишечника. Заболевание до сих пор является загадкой для медиков, и лечения от него не существует. Примерно 15–20% взрослого населения Земли (около 840 млн) страдают от СРК, две трети из них – женщины. Средний возраст заболевших составляет 30–40 лет.

«В настоящее время причина возникновения СРК неизвестна. Нет никаких физических изменений, есть только часть кишечника, которая внезапно перестает работать», – сказал Гулбрансен, подчеркнув, что, вполне возможно, дело в нарушении работы «второго мозга», а точнее в функционировании глии. Это открытие может помочь разработать новые методы лечения кишечных заболеваний.

УСМІХНІЦЕСЯ...

Няправільна казаць: «У Маргарыты Вадзімаўны выдалася дрэнная раніца». Правільна: «Раніца не задалася ва ўсёй сям'і».

* * *

– Як доўга вы ў шлюбе?
– Трыццаць гадоў як разам!
– Які жах! За забойства менш даюць…

* * *

Мяне не хвалююць грошы – яны мяне супакойваюць.

* * *

– Вы такі зайздросны жаніх, а бераце замуж такую непрывабную старую дзеву.
– Калі вам патрэбна банкнота, вы ж не глядзіце, у якім годзе яна надрукавана.

* * *

Я раней думаў, што калі выпіваеш, то жанчыны робяцца прыгажэйшымі. Цяпер заўважыў, што сам таксама харашэю.

* * *

З таго часу, як мая сяброўка зацяжарала, у маім жыцці многае змянілася: імя, нумар мабільнага тэлефона, месца жыхарства…

* * *

– Калі мужчына і жанчына робяць адно і тое ж, вынік часта бывае розны...
– Што ты маеш на ўвазе?
– Напрыклад, калі ўмываецца мужчына, ён выглядае лепш. А калі ўмываецца жанчына, то...

* * *

Прывяла свайго жаніха знаёміць з бацькамі. Тата расплакаўся: 10 гадоў не бачыў свайго аднакласніка.

* * *

19-гадовая дзяўчына з неразборлівымі сувязямі – гэта ў будучыні 40-гадовая жанчына з вялікімі сувязямі.

* * *

У прынцыпе, я нармальна стаўлюся да паездак на работу. Але чакаць 8 гадзін, каб паехаць дадому, рэальна стамляе.

* * *

– Вы чулі: Іванову асудзілі на вялізны тэрмін.
– За што?
– Яна кінула мужа.
– Ой, не вярзіце лухты! Нікога за гэта не саджаюць. Я сама кінула дваіх – і нічога.
– А вы, прабачце, з якога паверха кідалі?

Адрас рэдакцыі: 220030 Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл./факс (017) 326-68-71
Рэкламны аддзел (017) 363-66-04
nvonlineinfo@gmail.com
http://www.nv-online.info
Падпісныя індэксы:
63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,
632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.
Заснавальнік, выдавец і галоўны рэдактар Іосіф Паўлавіч СЯРЭДЗІЧ